

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE BALIKÇILIK FAALİYETLERİNİN
DESTEKLENMESİ VE BU PERSPEKTİFTE
TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARIN İNCELENMESİ

AB Uzmanlık Tezi

Kürşad İMGA
AB Uzman Yardımcısı

Ankara
2008

ÖZET

AB Uzmanlık Tezi

AVRUPA BİRLİĞİ'NDE BALIKÇILIK FAALİYETLERİNİN DESTEKLENMESİ VE BU PERSPEKTİFTE TÜRKİYE'DEKİ UYGULAMALARIN İNCELENMESİ

Kürşad İMGA

T.C.
TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI
Dış İlişkiler ve Avrupa Birliği Koordinasyon Dairesi Başkanlığı

Bu çalışmada, AB'de ve Türkiye'de yürütülen balıkçılık faaliyetleri incelenerek, her iki tarafın balıkçılık sektörlerinin desteklenmesi uygulamalarına değinilmiştir. Bu bilgiler ışığında, AB'ye tam üyelik hedefi doğrultusunda uyum çalışmalarının sürdürüldüğü ülkemizde yakın gelecekte ve sonrasında uygulanması gereken balıkçılık sektörünü koruma ve destekleme tedbirleri hakkında genel bir çerçeve çizilmeye çalışılacaktır.

2008, 72 Sayfa

Anahtar Kelimeler: Avrupa Birliği (AB), Ortak Balıkçılık Politikası (OBP), balıkçılık destekleri, Avrupa Balıkçılık Fonu (EFF), Balıkçılığın Yönlendirilmesi Mali Aracı (FIFG)

ABSTRACT

EU Expertise Thesis

FISHERIES SUBSIDIES IN EUROPEAN UNION AND EXAMINATION OF THE APPLICATIONS IN TURKEY IN THIS PERSPECTIVE

Kürşad İMGA

MINISTRY OF AGRICULTURE AND RURAL AFFAIRS OF TURKEY
Department of External Relations and EU Coordination

In this study, fisheries activities conducted in EU and Turkey has been viewed and afterwards, mentioned about subsidiy applications in fisheris sectors for both sides. In scope of this knowledge it is intended to generate a framework about required measures to protect and support fisheries sector of our country in near future and beyond, which conduct harmonization studies towards EU membership objective.

2008, 72 Pages

Key Words: European Union (EU), Common Fisheries Policy (CFP), fisheries subsidies, European Fisheries Fund (EFF), Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG)

İÇİNDEKİLER

ÖZET	i
ABSTRACT	ii
İÇİNDEKİLER	iii
KISALTMALAR	v
TABLolar DİZİNİ	vi
1. GİRİŞ	1
2. AB ORTAK BALIKÇILIK POLİTİKASI ve BALIKÇILIK DESTEKLERİ	2
2.1 AB’de balıkçılık	2
2.2 Ortak balıkçılık politikasının işleyişi	4
2.2.1 OBP’nin konuları	5
2.2.1.1 Toplam İzin Verilebilir Av Miktarı (TAC)	5
2.2.1.2 Balıkçılık Kaynaklarının Korunması ve Yönetimi	5
2.2.1.3 Balıkçılık Pazarında Ortak Yönetim	6
2.2.1.4 Balıkçılık Yapısal Politikası	7
2.2.1.5 Üçüncü Ülkelerle İlişkiler	8
2.2.2 OBP’nin Revizyonu	8
2.2.2.1 Balıkçı Filoları için Yeni Düzenlemeler	9
2.2.2.2 Üye Ülkelere Daha Fazla Sorumluluk	10
2.2.2.3 Aktivite planları ve Stratejiler	10
2.2.3 OBP’ nin Finansmanı	10
2.2.3.1 AB Fonları	11

2.2.3.2	Balıkçılık yapısal fonları	15
2.2.3.3	Balıkçılığın Yönlendirmesi Mali Aracı –Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG)	17
2.2.3.4	Avrupa Balıkçılık Fonu-European Fisheries Fund (EFF)	21
2.2.3.5	Devlet Yardımları	30
2.2.3.6	De Minimis Tüzüğü	30
2.2.3.7	Balıkçılıkta Blok Muafiyeti	31
3.	TÜRKİYE’DE BALIKÇILIK VE BALIKÇILIK DESTEKLERİ	31
3.1	Avcılık	32
3.2	Filo Büyüklüğü ve Yapısı	34
3.3	Yetiştiricilik	36
3.4	Türkiye’de Balıkçılık Desteklemelerinin Durumu	39
3.4.1	Yetiştiricilik destekleri	40
3.4.2	Yakıt Desteği	41
3.4.3	Avcılık ve Yetiştiricilik için Sübvance Edilmiş Kredi Planı	42
3.4.4	Balıkçılık Kalkındırma Projeleri ve Destek Hizmetleri	42
3.4.5	Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD)	46
4.	SONUÇ ve DEĞERLENDİRME	49
5.	KAYNAKÇA	52
6.	ÖZGEÇMİŞ	55
7.	EKLER	56

KISALTMALAR

AB	Avrupa Birliği
BİB	Balıkçılık İdare Binası
EFF	European Fisheries Fund- Avrupa Balıkçılık Fonu
EFGGF	Avrupa Balıkçılık Yön verme ve Garanti Fonu
FIFG	Financial Instrument for Fisheries Guidance- Balıkçılığın Yönlendirilmesi Mali Aracı
GİS	Gemi İzleme Sistemi
IPA	Instrument for Pre Accession - Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı
IPARD	Instrument for Pre Accession -Rural Development-Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni
OBP	Ortak Balıkçılık Politikası
ÖTV	Özel Tüketim Vergisi
STK	Sivil Toplum Kuruluşu
SUBİS	Su Ürünleri Bilgi Sistemi
TAC	Total Allowable Catch- Toplam İzin Verilebilir Av Miktarı
TKB	Tarım ve Köyişleri Bakanlığı
TÜGEM	Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

TABLolar DİZİNİ

Tablo 1: AB’de yetiştirilen, ekonomik öneme sahip başlıça türler ve üretim miktarları	4
Tablo 2: AB Fonlarının Bütçe Başlıklarına Göre Sınıflandırılması	13
Tablo 3: AB Fonlarının Yönetim Şekillerine Göre Sınıflandırılması	14
Tablo 4: 2000-06 Yılları Arasında Üye Devletlere Tahsis Edilen EFF payları	20
Tablo 5: EFF ülke payları	29
Tablo 6: Avlanan balık türleri ve av miktarları	33
Tablo 7: Bölge ve Türler İtibariyle Türk Balıkçılığı	34
Tablo 8: Boy Grupları İtibariyle Balıkçı Teknelerinin Dağılımı -1998-2005	36
Tablo 9: 1994-2004 yılları arasında yetiştiricilikten sağlanan üretim miktarları	37
Tablo 10: Ticari Öneme Sahip Türlerin Yetiştiriciliği: 2000-2005	37
Tablo 11: Türler ve Alt Sektörler İtibariyle Balık Çiftliği Sayısı	38
Tablo 12: Balıkçılık destekleme kalemleri ve destek miktarları	39
Tablo 13: Devlet Finansal Transferleri	40
Tablo 14: Ziraat Bankası Kredileri (Temmuz 2006)	43
Tablo 15: Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi” Kapsamında Yapılan Harcama	45

1. GİRİŞ

Balıkçılık için yapılan desteklemeler doğrudan veya dolaylı olarak avcılık ve yetiştiricilik giderlerini azaltmakta veya balıkçılıktan elde edilen geliri artırmak amacıyla verilmektedir. Ancak avcılık ve destekler arasında şöyle bir olumsuz etkileşim söz konusudur; Balık stokları üzerindeki av baskısının etkin bir şekilde kontrol edilmediği durumlarda destekler avlanmayı teşvik ederek bu baskının daha da artmasına yol açabilmektedir. Bu gibi durumlarda destekler kısa vadede avlanan balık miktarını artırmakla birlikte, uzun vadede stoklarının azalmasına yol açmakta ve balıkçılık sektörüne zarar vermektedir. Avrupa Birliği (AB), balıkçılık sektörü küresel balıkçılık krizinin önemli bir parçası durumundadır. AB Komisyonu'nun 2001 rakamlarına göre balıkçılık filosu %40 fazla kapasite ile avlanmaktaydı. Başka bir deyişle çok fazla gemi, çok az balığın peşine düşmüş durumdadır.

Balıkçılığın doğrudan av baskısının yanı sıra çevre üzerinde başka bir takım olumsuz etkileri de vardır (diğer deniz canlılarının yanlışlıkla avlanması, deniz yatağının rahatsız edilmesi sonucunda dip canlılarının azalması vb.). Günümüzde yürütülen balıkçılık destekleme çalışmalarında “çevre” faktörü artık yeni odak noktası olmaktadır. Bu sebeple destekleme politikaları AB’de ve Dünyada artık çok daha çevreci bir anlayışla oluşturulmaktadır.

Halihazırda balıkçılık faaliyetlerinin Devlet tarafından desteklendiği ülkemizde de balıkçı filosuyla doğal kaynaklar arasında bir dengesizlik söz konusudur. AB’ye üyelik ile birlikte AB kurallarının geçerlilik kazanacağı balıkçılık sektörümüzü uyum şokundan korumak ve daha da önemlisi balık kaynaklarımızı korumak adına, balıkçılık destekleme ve koruma politikalarımızın günümüzde kabul gören “sürdürülebilirlik” anlayışına göre yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.

2. AB ORTAK BALIKÇILIK POLİTİKASI ve BALIKÇILIK DESTEKLERİ

AB Ortak Balıkçılık Politikası ekonomik, sosyal ve çevresel boyutları da olan, bu politikaya konu olan doğal kaynağın yani balığın doğası gereği, uluslararası ilişkiler ve işbirliğini de içeren bir kurallar bütünüdür. Amaç, bir yandan; sınır tanımayan, hareketli ve giderek azalan, kıymetli bir doğal besin kaynağı olan deniz ürünlerinin türlerinin devamını sağlamak bir yandan da balıkçılık sektörünü koruyarak geliştirmektir.

Balıkçılık sektörü AB için, “Ortak Tarım Politikası (OBP)” ile belirlenmiş temel esaslara ek olarak, sektöre özgü özellikler de içeren, karmaşık bir sistemle idare edilen ancak tutarlı hedefleri olan, çok sıkı kontrol ve denetimlere tabi tutulan öncelikli alanlardan biridir. Bu nedenle, başta “izin verilen toplam yakalama miktarı” ve “üye ülkelere ait kotaların belirlenmesi” olmak üzere çeşitli araçları vardır.

Av çabasını kontrol altında tutmayı amaçlayan bu araçların yanı sıra balıkçıların işlerinde devamlılığını sağlamaya yönelik olarak destekleme mekanizmaları da OBP’yle bütünleşmiş durumdadır. İçinde bulunduğumuz 2007–2014 dönemi itibarıyla balıkçılık faaliyetlerine ait finansman çalışmaları Avrupa Balıkçılık Fonu- European Fisheries Fund (EFF) tarafından yürütülmektedir.

2.1 AB’de Balıkçılık

Balıkçılık ve yetiştiricilik Avrupa Birliği’ndeki önemli ekonomik faaliyetler arasında yer almaktadır. Balıkçılık sektörünün, üye ülkelerin gayri safi milli hâsıllarına katkısı genel olarak %1’den az olurken, genellikle az alternatifin olduğu alanlarda bir istihdam kaynağı olarak etkisi oldukça yüksektir. Ek olarak, balıkçılık sektörü, dünyanın en büyük pazarlarından biri olan AB pazarında balık ürünleri ihtiyacının teminine yardım etmektedir.

Balıkçılık ve yetiştiricilikte, yıllık yaklaşık 7,3 milyon tonun üzerindeki balık üretimi ile (yetiştiricilik dahil) Avrupa Birliği, Çin’den (55 milyon ton) sonra dünyanın

ikinci büyük balıkçılık gücüne sahiptir (7,3 milyon ton'luk üretim miktarının yaklaşık 6 milyonu avcılık yoluyla, kalan kısmı ise yetiştiricilik yoluyla elde edilmektedir). Avrupa Birliği'nin filosu, balıkçılık kapasitesi veya potansiyel yakalama gücü oldukça büyük 89.000'den fazla gemiden oluşmaktadır¹. Filo kapasitesi, balıkçılık için fazla büyük olması ve ekonomik olmaması nedeniyle son birkaç yıldır azaltılmaya çalışılmaktadır. Son gerçekleştirilen filo modernizasyonu ile AB balıkçılık filosa, küresel bir pazarda faaliyet göstermek için gereken rekabet gücü sağlanmıştır

Avrupa Birliği'nde balıkçıların sayısında yıllar itibariyle azalma olmuştur. Tam mesai ve yarım zamanlı işler olmak üzere, çok sayıda kişi doğrudan balıkçılık alanında istihdam edilmektedir. Bu istihdam yapısı, üretim alanında daha çok işleme, paketleme, taşıma ve pazarlama gibi işler, hizmet alanında ise tersane, avlanma aletleri üretimi ve satışı gibi işler olmak üzere toplam 230.000 kişiyi (yarım zamanlı çalışma ve yetiştiricilik dahil) bir araya getirmektedir. Balıkçılık sektöründe, kadın çalışanların iştiraki daha çok ürünün işlenmesine ilişkin alanlarda önem kazanmaktadır. Bazı bölgelerde bu alanda işgücünün %50'den fazlasını kadın çalışanlar oluşturmaktadır.

AB'nin sahil bölgelerinin birçoğunda, balıkçılık sektöründeki istihdam, tüm işler içinde %1 ile %1.5 arasında değişen çok küçük bir oranı temsil etmektedir. Ancak bu oran, İspanya'nın Atlantik sahili, İtalya'nın doğu sahilleri ve İskoçya gibi bölgeleri de kapsayan 20 bölgede %10'lara ulaşmaktadır. Balıkçılık sektöründe istihdamın düşük olduğu bölgelerde bile bu tür işler hala çok önem taşımaktadır. Bir çok sahil bölgesinin tipik özelliği olan, faaliyetin merkezinden uzak olma, seyrek nüfus, fakir tarımsal toprak veya düşük sanayi gibi coğrafi ve ekonomik faktörler istihdam imkânlarının azalmasına neden olmaktadır.²

¹ EU Facts And The Figures 2006

² İktisadi Kalkınma Vakfı, / Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası ve Türkiye'nin Uyumu, İKV Yayınları Müktesebat Uyum Serisi No: 18, Eylül 2003

Tablo 1: AB’de yetiştirilen, ekonomik öneme sahip başlıca türler ve üretim miktarları

TÜRLER	MİKTAR
Mavi midye (<i>Mytilus edulis</i>)	402.072 ton
Gökuşağı alabalığı (<i>Oncorhynchus mykiss</i>)	226.549 ton
Somon (<i>Salmo salar</i>)	162.267 ton
İstridye (<i>Ostrea edulis</i>)	133.551 ton
Akdeniz midyesi (<i>Mytilus galloprovincialis</i>)	127.934 ton
Çipura (<i>Sparus auratus</i>)	61.284 ton
Manila tarağı (<i>Tapes Philippiharum</i>)	56.905 ton
Deniz levreği (<i>Dicentrarchus labrax</i>)	40.805 ton
Sazan (<i>Cyprinus carpio</i>)	17.616 ton
Yılanbalığı (<i>Anguilla anguilla</i>)	10.077 ton

Kaynak: EU Facts And The Figures 2006

2.2 Ortak Balıkçılık Politikasının İşleyişi

Balıkçılık sektöründe yapılan desteklemelerin anlaşılır bir şekilde ortaya konulabilmesi için, Ortak Balıkçılık Politikasının anlaşılması ve üzerinde durduğu konuların bilinmesi, desteklerin kapsamının anlaşılması hususuna açıklık kazandıracaktır.

OBP, faaliyet alanı çok geniş olan bir sektörü düzenlemekte olduğu için daha etkin müdahalelerde bulunabilmek amacıyla alt politikalara bölünmüştür. Destekleme faaliyetleri bu alt başlıkların her birisi için yürütülmekte olup, esas olarak 1198/2006 sayılı Avrupa Balıkçılık Fonu tüzüğünde detaylı olarak ele alınmaktadır.

2.2.1 OBP'nin Konuları

OBP, temel olarak 5 ana konu üzerinde düzenleme yapmaktadır. Bu başlıklar OBP içerisinde ayrıca incelenen daha küçük boyutlu politikalar olup, aşağıda maddeler halinde belirtilmiştir.

- Toplam İzin Verilebilir Av Miktarı (conservation policy)
- Balıkçılık Kaynaklarının Korunması ve Yönetimi (enforcement policy)
- Balıkçılık Pazarında Ortak Yönetim (marketing policy)
- Balıkçılık Yapısal Politikası (structural policy)
- Üçüncü Ülkelerle İlişkiler (external fisheries policy)³

2.2.1.1 Toplam İzin Verilebilir Av Miktarı- Total Allowable Catch (TAC)

AB Konseyi her yılsonunda, balıkçılık filoları için önem taşıyan belli balık türlerinde, stok durumu hakkındaki bilimsel önerilere dayanarak, ertesi yıl için TAC belirler. Her TAC, tarihsel balıkçılık kalıpları, balıkçılığa bağımlı belirli alanların ihtiyaçları ve özel ekonomik bölgelerin uygulamaya konulması nedeniyle, üçüncü ülke sularındaki kayıplar göz önüne alınarak, kotalar şeklinde üye ülkeler arasında paylaşılır. Üye ülkeler bu kotalara uyulmasını ve aşırı balık tutulmasını önlemeden kendileri sorumludur. TAC, her yıl Aralık ayında ülkelerin Balıkçılık Bakanlarının toplantısında kararlaştırılır.

2.2.1.2 Balıkçılık Kaynaklarının Korunması ve Yönetimi

Balık kaynaklarının korunması, bu politikanın temel noktasını oluşturmaktadır. Çünkü kaynakların aşırı tüketilmesinin önlenmesi sektörün geleceği için gereklidir. OBP kapsamında, biyolojik düzeyin altındaki stoklar için iyileştirme planları hazırlanmaktadır. Bu planlar, avlanılacak balık sayısına limitler konulmasını, yavru balıkların korunmasını (üreme alanlarında avlanmanın yasaklanması ve daha seçici donanımların kullanılması gibi) ve balıkçılık faaliyetlerinin azaltılması gibi önlemleri

³ The Common Fisheries Policy” The road travelled and the challenges ahead”, European Economic and Social Committee, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002

içerir. Bu nedenlerle yeni reform, denetim aktivitelerinin artırılmasını da içermektedir. Bu kapsamda, balıkçılığın geleceği, aşırı avlanmanın önlenmesi için filo yönetimi devreye girmektedir.

Balıkçılık filolarında azaltma, “Çok Yıllı Rehberlik Programları“ sistemiyle yönetilir. Bu sistem 1 Ocak 2003 ‘te başlatılmıştır. Buna göre, toplulukta filo kapasitesinin azaltılması kapasite indirimi ile mümkün olabilecektir. Gemilerin modernizasyonu için devlet yardımları çok sıkı denetime tabi tutulmaktadır ve 1 Ocak 2004’te sona ermiştir.

Yeni reform iki temel noktanın altını çizmiştir. Bunlar, üye devletler daha fazla sorumluluk vermek ve filo yönetimi politikasının sadeleştirilmesidir. Çok Yıllı Program’daki amaçlara uymayan üye ülkelere bazı yaptırımlar da gündeme gelebilecektir.

2.2.1.3 Balıkçılık Pazarında Ortak Yönetim

Balıkçılık ürünlerinde pazarın ortak yönetimi, üreticilerin ve tüketicilerin yararı için arz-talep dengesini gözetir. Bu yönetim sistemi, dört temele dayanır. Bunlar; ortak pazar standartları, üretici organizasyonları, fiyat istikrarı için düzenlemeler, mali araçlar ve üçüncü ülkelerle yapılan ticareti düzenleyen kurallardır.

OBP, bünyesinde bulunan araçlarıyla etkinliğini yürütmektedir. Bunlar; Sulara Giriş Düzenlemeleri, Fiyat ve Pazar Düzenlemeleri, Kotalar ve Toplam Avlanabilecek Miktar, Yapısal Düzenlemeler ve Uluslararası Balıkçılık Anlaşmaları’dır. Sulara giriş düzenlemeleri ile üye ülkeler 6 deniz millik bölgeyi, 12 deniz millik bölgeye kadar genişleterek yöresel balıkçılar arasında iş kaybının önlenmesi ve balık stoklarının korunmasını sağlamışlardır. Fiyat ve pazar düzenlemeleri ile, balıkçılıkla uğraşan kesimin gelirinde meydana gelebilecek önemli dalgalanmalar önlenmiş ve tüketicilere nitelikli balık sunumu sağlanmıştır. Ayrıca Birlik içinde, balıkçılıkla ilgili kurulmuş olan üretici kooperatifleri mevcuttur. Üretici kooperatiflerinin amaçları, avcılık planlamasının geliştirilmesi, fiyat düzenleyici ve sunumla ilgili tedbirlerin alınmasıdır.

OBP kapsamında düşünölen su ürünleri için, üretici kooperatifleri, fiyatlardaki aşırı düşüşler karşısında ürünü geri çekme durumundadırlar. Bu konuda yetki yine üretici kooperatiflerindedir ve onların belirleyeceği yolla yapılmaktadır.

AB içinde balık fiyatları yıllık olarak belirlenmektedir. Her ürün için balıkçılık yılı başlamadan önce bir hedef fiyat belirlenmektedir. Bu fiyat, son üç yılın piyasa fiyatları ortalaması ile elde edilir ve tüm Birlik'te geçerlidir. Birliğin geri çekme fiyatları hedef fiyatın % 70'inden az ve % 90'ından yüksek olamaz. Üretici kooperatiflerinin üyeleri, pazar fiyatı, geri çekme fiyatının altına düştüğü durumda sübvansede edilmektedir. Başlıca tüketim merkezlerinden uzak bölgeler için özel geri çekme fiyatları hesaplanmaktadır.

2.2.1.4 Balıkçılık Yapısal Politikası

Avrupa Birliği'nin yapısal politikası, balıkçılık sektörünün bugünün ihtiyaçlarına uygun hale getirilmesine yardımcı olmaktadır. Fonlar, balıkçılık ve yetiştiriciliğin tüm dallarındaki projeler ile piyasa ve araştırma-geliştirme projeleri için kullanılabilir. Fonlar, ayrıca, fazla balık kapasitesinin ortadan kaldırılması ile balık filolarının modernizasyonuna imkân sağlayacak projelerde de kullanılmaktadır. Her bir üye ülke için, hedefleri ve bu hedeflere ulaşmayı sağlayacak yöntemleri öngören Çok Yıllı Yönlendirme Programı kapsamında filoların yeniden yapılandırılması da planlanmaktadır.

Kaynağı deniz balıkları veya yetiştiricilik olsa da, tüm balık ve kabuklu deniz ürünleri, pazarlanabilmeleri için, yakalanmak, temizlenmek ve işlenmek durumundadır. İşleme; kesme, doğrama, tuzlama, kurutma, tütsüleme, pişirme, dondurma ve konserve yapmayı içermektedir. Topluluk'ta, bu alana ilişkin yardım programları 1977 yılında oluşturulmuştur. 1987 yılından itibaren de hijyen koşullarının gelişmesine ve işleme fabrikalarının değişik işlemler yapmasına imkan veren yeni teknolojilerin ve yenilikçi projelerin teşvik edilmesine büyük önem verilmiştir.⁴

⁴ İktisadi Kalkınma Vakfı, / Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası ve Türkiye'nin Uyumu, İKV Yayınları Müktesebat Uyum Serisi No: 18, Eylül 2003

İşleme ve pazarlamaya ilişkin Topluluk harcamaları 1993 yılında oluşturulan Balıkçılığın Yönlendirilmesi Mali Aracı- Instrument for Fisheries Guidance (FIFG) fonunun, bu fonun yerini devretmesiyle birlikte de 2013 yılına kadar Avrupa Balıkçılık Fonu'nun sorumluluğu altına alınmıştır.

2.2.1.5 Üçüncü Ülkelerle İlişkiler

Bu politika, üye olmayan ülkelerle yapılan çeşitli anlaşmaları ve üyelerin açık denizlerdeki balıkçılık faaliyetleri ve araştırma faaliyetlerinin yönetimini içerir.

2.2.2 OBP'nin Revizyonu

Mart 2001'de Avrupa Komisyonu, Ortak Balıkçılık Politikasının geleceği için Yeşil Kitap yayımladı. Bunun amacı; Komisyon' un OBP revizyonu öncesinde kişilere bu konuda yorum yapmaları için şans tanımak ve bu konuda bir tartışma ortamı yaratmaktır. Bu amaçla, üye ülkelerde anket çalışmaları ve toplantılar yapıldı. Haziran 2001'de son çalışmalar tamamlanarak OBP'de revizyona gidildi ve 2003'te yeni politikalar yürürlüğe girdi.

Ocak 2003'ten bu yana Avrupa Birliği yeni bir OBP'ye sahiptir. OBP 20 yıldır uygulanan bir ortak politika olmasına rağmen, tüketicilere daha yüksek kaliteli ürün vermek, deniz çevresini ve balık stoklarını korumak için daha etkili bir ortak politikaya gerek duyulmuştur. Örneğin bugün Avrupa'da çok önemli bir tür olan morina balığı yok olma tehlikesiyle karşı karşıyadır. Bunun yanı sıra balıkçıların gelirini arttırma, AB pazarında balık arzı dengesini korumak, ekonomik, çevresel ve biyolojik açıdan bu amaçlara ulaşmak için yeni düzenlemelere gidilmiştir.

- Bu döneme kadar balıkçılığı ilgilendiren konularda, yıllık olarak değerlendiriliyordu. Yeni OBP'ye göre;uzun dönem perspektifi belirlenmiştir.
- Yeni reforma göre; AB filolarının kronikleşen aşırı kapasitesinin düzenlenmesi için 2 esas belirlenmiştir. Bunlar;

a) Balıkçılık kapasitelerine uyulması için üye devletlerin de sorumluluğunu ortaya koyan, daha basit bir filo politikası.

b) Çalışma şartları ve güvenlikle ilgili konular dışında, özel sermayedarlara devlet yardımının kaldırılması.

- Kuralları bozanlar için yaptırımlar ve ulusal kontrol sistemlerinin farklılaştırılması, uygulamanın etkinliğinin artırılmasına dikkati çeker. Bu, tüm AB üzerinde kontrol ve yaptırımların değişmezliğini güçlendirmek içindir. Bu nedenle Komisyon müfettişlerinin etkinliği artırılmıştır.
- Özellikle balıkçıların, OBP'nin yönetiminde daha çok yer almaları gereklidir. Bu, balıkçıların ve bilim adamlarının uzmanlıklarını paylaşmaları açısından önemlidir. Bu nedenle; "Bölgesel Danışma Konseyleri" kurulmuştur.

2.2.2.1 Balıkçı Filoları için Yeni Düzenlemeler

AB'de OBP'nin en önemli sorunu, filoların kronik bir şekilde kapasite fazlalarının olmasıdır. Balık miktarı ve balıkçılık kapasitesi arasındaki dengenin korunması için, filoların kapasitesinin düşürülmesi gereklidir. Uzun dönemde AB'nin filo kapasitelerini düşürmek istemesinin temel nedeni budur. Bu nedenle, dört "Çok Yıllı Programda" da kıyı devletlerinin maksimum balık yakalama düzeylerinin belirlenmesi amaçlanmıştır Aralık 2002'de tamamlanan 4. Çok Yıllı Program'da bu konuda basitleştirilmiş bir plan ortaya konmuştur.

Yeni reform iki temel noktanın altını çizmiştir. Bunlar, üye devletler daha fazla sorumluluk vermek ve filo yönetimi politikasının sadeleştirilmesidir. 4. Çok Yıllı Program'daki amaçlara uymayan üye ülkelere bazı yaptırımlar da gündeme gelebilecektir.

2.2.2.2 Üye Ülkelere Daha Fazla Sorumluluk

Filolar için düzenlenen yeni plana göre, kapasite derece derece azaltılacaktır. Devlet yardımı olmaksızın filolarda yeni kapasite girişi, eşit kapasitenin geri çekilmesi ile karşılanacaktır. Bu sayede filoların kapasitelerinin azaltılması düzenli olarak gerçekleştirilecektir. Ayrıca 5 yaşında büyük gemiler için, çalışma şartları, balıkların hijyen ve güvenliğini sağlama amacıyla çeşitli yardımlar sağlanacaktır. Balıkçıların daha fazla balıkçılık donanımı kullanmalarını teşvik etmek için de yardım verilecektir.

2.2.2.3 Aktivite planları ve Stratejiler:

- Avrupa su ürünleri yetiştiriciliğinin sürdürülebilir büyümesini sağlamak
- OBP' ye çevresel koruma önlemlerini dahil etmek
- Yasadışı balıkçılığın kaldırılması
- Yeni filoların kurulmasıyla oluşan ekonomik, bölgesel ve sosyal sorunların giderilmesi için gerekli önlemleri almak
- Tek bir denetim sisteminin oluşturulması
- Fazla avlanmanın ve atıkların oluşmasının engellenmesi⁵

2.2.3 OBP' nin Finansmanı

OBP'nin mali anlamda işlerliği mali araçlar kullanılarak AB fonlarının üye ülkelere belirli programlar çerçevesinde paylaştırılarak dağıtılması şeklinde sağlanmaktadır. Üye ülkeler balıkçılık sektörlerini desteklerken AB fonlarından faydalanmaktadırlar ancak ülkelerin kendi kaynaklarından da belirli oranda katkıda bulunmaları gerekmektedir. Yani bir ortak finansman sözkonusudur. OBP'nin finansmanı 2007 yılına kadar FIFG kanalıyla sağlanmaktaydı. 2007 yılından itibaren EFF bu görevi devralmıştır ancak FIFG'nin temel yapısı korunmuştur. Farklı olarak,

⁵ Communication From The Commission To The Council and The European Parliament "A Strategy For The Sustainable Development Of European Aquaculture" BrusselsCOM(2002) 511 final, 19.9.2002

kaynakların sürdürülebilir kullanımı açısından değişiklikler ve iyileştirmeler yapılarak çevresel konulardaki yansımaları daha olumlu bir fon oluşturulmuştur. Bu iki fonun işleyişi konularına geçmeden önce, her iki fonun da farklı zaman dilimlerinde içerisinde yer aldığı AB fonlarına değinmek uygun olacaktır.

2.2.3.1 AB Fonları

AB mali yardımlarını şirketler, kamu kurumları, üniversiteler ve temel olarak üye ülkelerdeki STK'lar gibi tüm organizasyon türlerinin yanı sıra üye olmayan ülkelere de belirli hedefler doğrultusunda sağlamaktadır. Küçük, orta ve büyük ölçekli projeler tarımdan eğitime, taşımacılıktan çevreye kadar çeşitli alanlarda AB tarafından finanse edilebilmektedir.

AB'nin fonlama yapısı ve araç ve programları 2007–2013 yeni bütçe dönemi için yeniden düzenlenmiştir. Bu dönemde önceki bazı programlar devam ederken bazı programlar fonların basitleştirilmesi amacıyla birleştirilmiş ya da tamamen yeni programlar sisteme girmiştir.

AB'nin 2007–2013 dönemi için sunduğu mali fırsatlar beş kategoride değerlendirilmektedir:

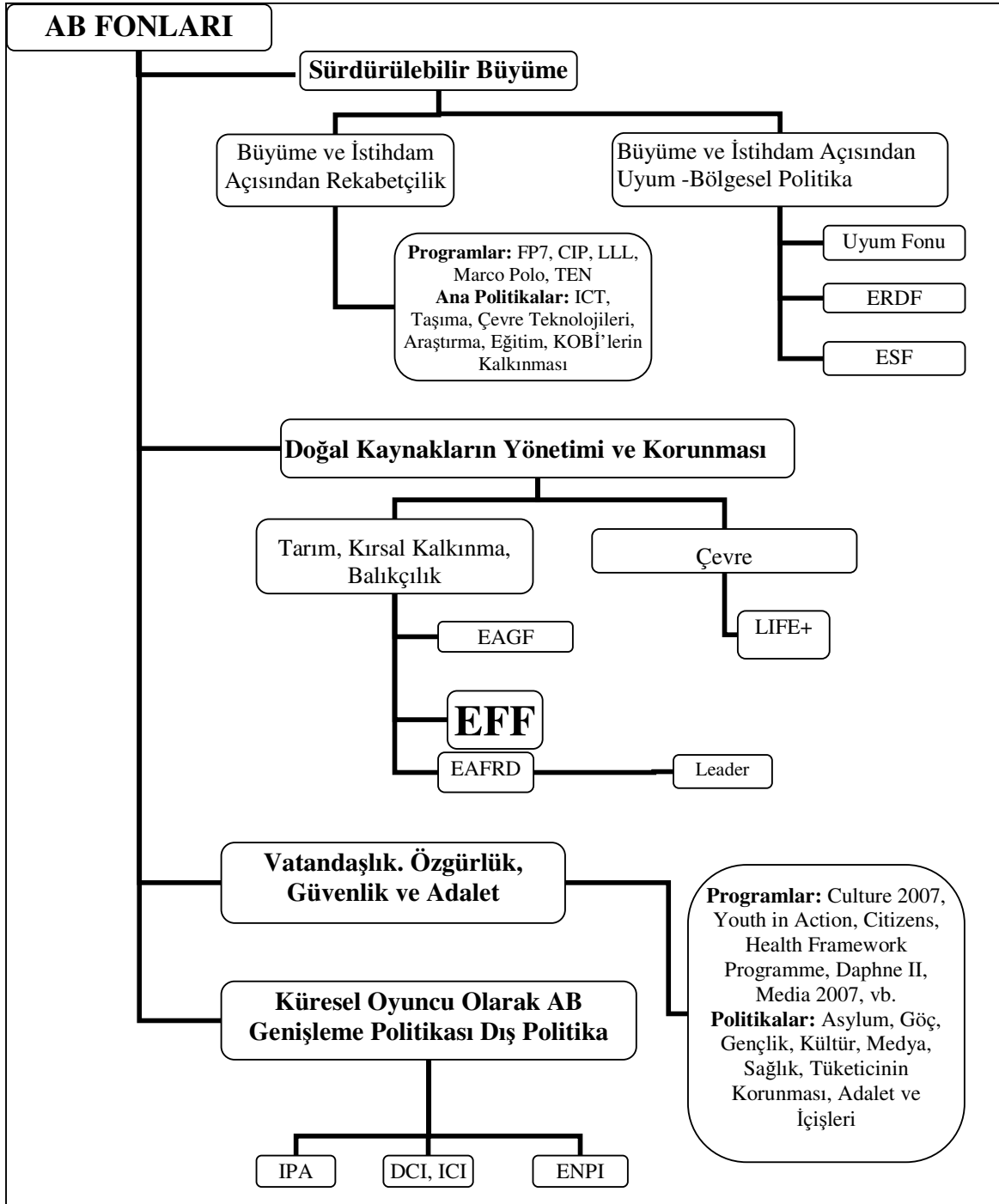
1. **Katılım Öncesi Yardım:** AB aday ve aday olması muhtemel ülkelere siyasi, ekonomik ve kurumsal reformları gerçekleştirebilmeleri için destek sağlamaktadır. Bu, geniş çapta çeşitli türlerdeki (tarım, çevre, taşımacılık, bilgi teknolojileri, insan hakları, sivil toplum, medya, vb.) projeler için mali desteği içermektedir.
2. **Dış Yardım:** AB'nin dış yardımları üye ülkeler dışındaki ülkeleri; kriz yaşamakta olan ülkeler/bölgelerin yanı sıra siyasi, ekonomik stabilite ve çeşitli türlerde reformları desteklemeyi hedeflemektedir.
3. **Bölgesel Yardım:** AB, bölgeler arasındaki kalkınma farklılıklarını düşürmek, sosyal ve ekonomik refaha erişmek amacıyla üye ülkeler çapında bölgesel gelişmeyi finanse eder ve bu da harcamaların büyük kısmını oluşturmaktadır.

4. **Doğal Kaynaklar:** Bu bölüm tarım, kırsal kalkınma, çevre ve balıkçılık gibi bir kaç mali fırsattan oluşmaktadır.
5. **Topluluk Programları:** AB geniş çapta araştırma, rekabet ve yenilik, medya, eğitim, sağlık, gençlik, kültür gibi alanlarda farklı topluluk programları yoluyla mali yardım sağlamaktadır. Tüm üye ülkelerden farklı organizasyonlar, kurumlar ve şirketler gibi üye olmayan ülkeler de AB ile anlaşmaları doğrultusunda bu yardımdan faydalanabilmektedirler.

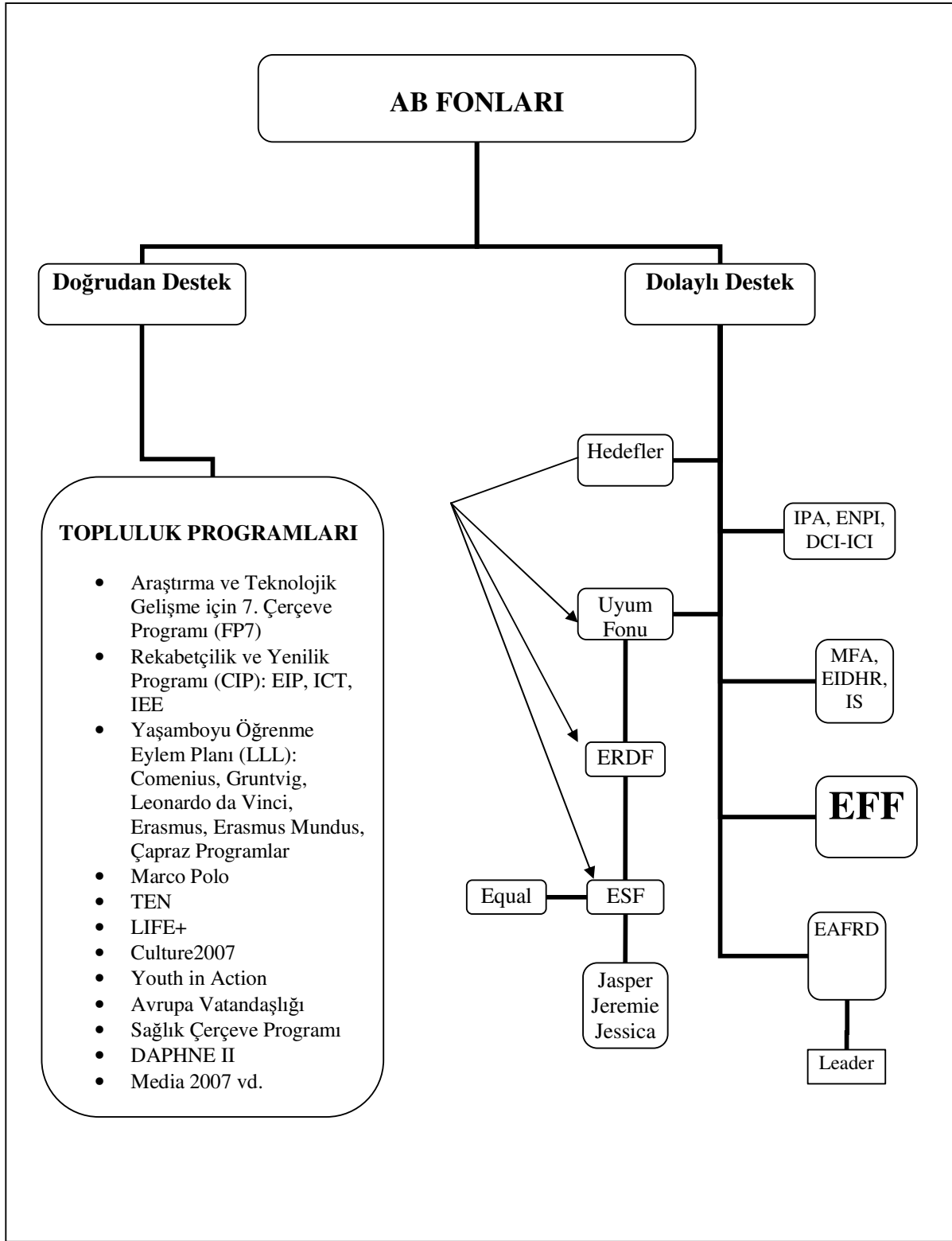
Aşağıdaki iki tabloda sırasıyla AB Fonlarının, Bütçe Başlıklarına Göre ve Yönetim Şekillerine Göre Sınıflandırması gösterilmektedir. Birinci tabloda görülen Doğrudan Destek bölümü doğrudan Avrupa Komisyonu (Genel Müdürlükler) tarafından yönetilen fonları, Dolaylı Destek bölümü ise ulusal ve bölgesel otoriteler aracılığıyla yönetilen fonları göstermektedir. İkinci tabloda sıralanmış olan Topluluk Programları belirli bir süre için Topluluk politikaları ile ilgili belirli alanları kapsayacak şekilde AB üye ülkeleri ve aday ülkeler arasında işbirliğini teşvik etmek üzere uygulanan faaliyetlerden oluşmaktadır. Bu programlar, Avrupa Parlamentosu ve Avrupa Konseyi'nin onayı ile yürürlüğe girmekte ve programa ilişkin teklif çağrılarını (ihale) yayımlayan ilgili Komisyon Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir. Programların bütçesi ise katılımcı ülkeler tarafından yapılan ödemeler ve AB bütçesinden sağlanan tahsis ile oluşturulmaktadır.

Programların temel amacı işbirliğinin geliştirilmesi olduğu için, başvuruların büyük çoğunluğunda farklı ülkelerden ortakların olması şarttır. Program bütçesinden sağlanan mali desteklerin önemli bölümü yatırım içermeyen projelere (kültürel faaliyetler, personel değişimi, araştırma projeleri, bilgi paylaşım projeleri gibi) verilmektedir.

Tablo 2: AB Fonlarının Bütçe Başlıklarına Göre Sınıflandırılması

Tablo 3: AB Fonlarının Yönetim Şekillerine Göre Sınıflandırılması

2.2.3.2 Balıkçılık Yapısal Fonları

AB'de balıkçılık destekleme faaliyetlerini düzenlemek üzere 1989 yılında Avrupa Parlamentosu'nun kişisel girişimi üzerine Komisyon tarafından EFGGF (Avrupa Balıkçılık Yön verme ve Garanti Fonu), kurulmuştur. Destekleme faaliyetleri bir süre bu fon üzerinden yürütüldükten sonra, Ortak Balıkçılık Politikası'nın 1992 yılında gözden geçirilmesi ile tüm alt sektörlerde yeniden yapılanmanın gerekliliği ortaya çıkmıştır. Topluluğun daha az gelişmiş bölgelerde kalkınmayı teşvik etmeyi amaçlayan birleştirilmiş ekonomik ve sosyal politikası ile paralel olarak, balıkçılık sektörünün geleceğini garanti altına almak için de yeniden yapılanma gerekli görülmüştür. Balıkçılığın ekonomik ve sosyal anlamda can simidi olduğu kırılğan toplulukları korumak için mali destek sağlanması zorunluluk olmuştur. Bu destek, balıkçılık ve yetiştiricilik sektörleri için kullanılabilir tüm bütçe kaynaklarını bir araya getirmeyi amaçlayan ve 1993 yılında oluşturulan FIFG fonu ile sağlanabilmiştir. Bu hareket, kendi mali araçlarına sahip olan kapsamlı bir yapısal politika içindeki çok yıllık programların çok daha tutarlı bir şekilde uygulanmasına imkan vermiştir.

FIFG, avlanma, pazarlama, işleme ve su kültürü sektörlerinde yapısal tedbirlerin hayata geçirilmesi, sahil suları içerisinde korunmuş bir bölge yaratılması ve liman faaliyetlerinin geliştirilmesi için gerekli fonları kullanılabilir hale getirmiştir. Sanayi tarafından başlatılan girişimler veya yeni pazarların tanıtılması ve teşviki gibi önlemler de bu mali destekten yararlanabilmektedir. Ayrıca, balıkçılık ile geçinen bölgelerin diğer Yapısal Fonlardan yararlanmalarını sağlamak üzere Topluluğun özel bir girişimi olan "PESCA" oluşturulmuştur.

FIFG ile amaçlanan, balıkçılık sektörünün bütünleştirilmiş bir yaklaşımla yeniden yapılandırılması ve yapısal fonların böyle bir sisteme uygulanmasının daha yararlı çıktılar sağlamasıdır. Ayrıca, avlanma kapasitesi fazlasının ortadan kaldırılması için de önemli bir mali destek gerekmiştir. Bu amaç çerçevesinde oluşturulan FIFG'ye 2000-2006 döneminde tahsis edilen bütçe miktarı 3.7 milyar Euro'dur.

Balıkçılık filosunun rekabet gücü de oldukça önemli olduğu için, FIG, gemi inşası ve modernizasyonuna da destek sağlamıştır. Ancak, bu durum, çok yıllı yönetim programının izin verdiği amaçlar çerçevesinde ve üye ülkeler ile Komisyon arasında bir anlaşma sağlandığı takdirde gerçekleşebilmiştir.

FIG desteği aynı zamanda, yetiştiricilik sektörü ve korunmuş sahil bölgelerinin yaratılması için de geçerli olmuş ve liman faaliyetleri, işleme, pazarlama ve teşvik faaliyetleri de bu fondan yararlanmıştır. Özel sektör de, üretici kuruluşları aracılığı ile, avlanma faaliyetleri ve/veya kaynakların yönetimi ile ilgili değişik önlemler için fona müracaat imkanı verilmiştir. Tüm bunların yanı sıra, söz konusu fondan, işten çıkarılma için yapılan ödemeler ve erken emekli olan balıkçıların emeklilik ödemeleri için de mali destek sağlanmıştır.

1993 yılında balıkçılık sektörünün değişik dallarına ilişkin bütçenin tamamı FIG içinde toplanmıştır. FIG'den kaynaklanan fonlar, işini kaybeden balıkçılar için öngörülen sosyo-ekonomik tedbirler ve PESCA ile bir araya getirilmiştir. PESCA, balıkçılık ile geçinen bölgelere, Topluluğun değişik yapısal fonlarından yararlanma imkânını sağlamıştır. Burada amaç, alternatif faaliyetler, iş ve eğitim programları yaratılmasına ve geliştirilmesine yardım etmek suretiyle balıkçılık sektörüne olan ekonomik bağımlılığı azaltmaktır.

Ancak FIG özellikle çevresel konularda bazı eksiklikleri olması nedeniyle Topluluğu yeni arayışlara yöneltmiştir. Bu arayışların sonucunda da yeni Avrupa Balıkçılık Fonu EFF teklifi oluşturulmuştur. Çevresel konular açısından geliştirilen ve işleyişi kolaylaştırılan EFF 2007 yılından itibaren 1189/2006 sayılı Konsey tüzüğü ile birlikte tesis edilmiştir. 2007-2013 periyodunu kapsayan EFF balıkçılık sektörünü halihazırda finanse etmektedir.

2.2.3.3 Balıkçılığın Yönlendirmesi Mali Aracı- Financial Instrument for Fisheries Guidance (FIFG)

EFF'den önceki mali yardım aracıdır. 2007-2013 periyodunda hizmet verecek olan EFF, prensiplerinin temelini FIFG'den almış olduğundan öncelikli olarak FIFG'nin incelenmesi uygun olacaktır.

EFGGF'nin görevini devralmak üzere 1993 Yılında kurularak kendinden önceki yapısal araçların yerine geçmiştir. Öncelikli olarak sektörün yeniden yapılandırılmasını destekleyerek, ikincil olarak ise balıkçılığın önemli bir ekonomik faaliyet olduğu kıyı bölgelerinde AB ile ekonomik ve sosyal uyumun güçlendirilmesiyle OBP' nin hedeflerini gerçekleştirmeye katkıda bulunmuştur. Bu doğrultuda FIFG, günümüz dünya ekonomisiyle rekabet gücünün sağlanması, balıkçılık kaynaklarının çevresel yönden sürekliliğinin sağlanması ve ekonomik verimlilik doğrultusunda yönetimi, birkaç ekonomik alternatifin olduğu bölgelerde balıkçılığı korumak, Avrupa tüketicisine çeşitli ve kaliteli balıkçılık ürünleri sunmak hedeflerini gözetmiştir.

FIFG kaynakları üye ülkeler ve komisyon tarafından ortak yürütülen çok yıllık programlar temelinde paylaştırılmıştır. Hizmet verdiği program periyodu yedi yıllıktır (2000-2006). FIFG'den yardım alınmasına dair uygulama kuralları Topluluk seviyesinde olmasına karşın, projeler ilgili üye ülkeler tarafından seçilmekteydi.

FIFG ortak finansman yöntemiyle çalışmıştır. Herhangi bir projeye yapılan mali destekle ilgili üye ülke idaresinin de katkısı olması gereklidir. Ayrıca Topluluk desteği gelir getirici ticari bir faaliyete olacaksa desteği alacak birey veya grubun mali, katkısı da gerekmektedir. FIFG'nin amaçları aşağıdaki gibi özetlenebilir:

- Ortak Balıkçılık politikasının finansmanını sağlanması
- Balıkçılık ve su ürünleri için katma değer artırılması
- Balık kaynakları ve bu kaynakların kullanımı arasındaki dengenin korunması
- Balıkçılık sektörünün yeniden yapılandırılmasının sağlanması

FIFG, kıyı bölgelerinde, genel olarak balıkçılık sektöründe ve Balıkçılık sanayinde rekabet gücünün artırılmasına yönelik girişimleri desteklemiştir.

Hedef 1 kapsamı dışında kalan, bazı kıyı bölgeleri, balıkçılık sektöründe balıkçılık çabaların gözden geçirilmesi, balıkçılık filolarının modernizasyonu su altı ürünlerinin geliştirilmesi, deniz alanlarının korunması, balıkçılık limanların altyapısının geliştirilmesi, balıkçılık ürünlerinin işlenmesi, pazarlanması ve balıkçılık ürünlerinin geliştirilmesi konularındaki projelere, FIFG'den finansman sağlanmıştır. Bu amaçla; 2006'ya kadar; 1,106 milyar € 'luk fon kullanılmıştır.

FIFG; kıyı bölgelerinde (Hedef 1 programları veya Hedef 1 dışındaki ulusal programlar), genel olarak balıkçılık sektöründe ve balıkçılık sanayinde rekabet gücünün artırılmasına yönelik girişimleri desteklemiştir. Faaliyetlerinde, balıkçılık kapasitesinin ve varolan kaynaklar arası dengenin korunması temel amaç olarak belirlenmiştir.

- Hedef 1 kapsamı dışında kalan bazı kıyı bölgeleri
- Balıkçılık filolarının modernizasyonu
- Denizlerin korunması
- Balıkçılık limanları altyapısının geliştirilmesi
- Balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması

Konularındaki projelere FIFG finansman sağlanmaktadır. FIFG fonları, Komisyon ve üye ülkeler arasında kararlaştırılan çok yıllık programlar temelinde dağıtılmıştır. 2000–2006 döneminde FIFG'nin toplam bütçesi 3,7 milyar € olarak belirlenmiştir.

OBP' de filoların rekabeti çok önemlidir ve FIFG filoların modernizasyonu ve inşası için destek sağlamıştır. Fakat bu üye ülke ve komisyon arasında anlaşmayla mümkündür. FIFG, korunmaya alınmış kıyı alanlarının oluşturulması ve sualtı ürünleri sektörleri için de verilmiştir. Liman imkânları, yöntemleri, pazarlama işlemleri de bu fon kapsamındadır. FIFG yardım düzeyi, başvuru sahibinin yaşadığı bölgeye göre çeşitlenmektedir ve daha fakir bölgeye verilen fonun düzeyi daha yüksektir.

- FIFG'nin öncelikli hedefi, balık kaynakları ve kullanımı arasındaki sürdürülebilir bir denge, su ürünleri ve balıkların değerinin ve arzının artırılması, balıkçılığa dayalı bölgelerin geliştirilmesiydi.

Tablo 4 : 2000-2006 Yılları Arasında Üye Devletlere Tahsis Edilen EFF payları

ÜLKELER	TAHSİSAT
Belçika	34
Danimarka	197
Almanya	107
Yunanistan	0
İspanya	200
Fransa	225
İrlanda	0
İtalya	96
Lüksemburg	0
Hollanda	31
Avusturya	4
Portekiz	0
Finlandiya	31
İsveç	60
İngiltere	121
AB -15	1 106

1999 fiyatları ile milyar €

2000/2006 Dönemi FIFG Bütçesi: (Bin €)	
Yenileme/Modernizasyon	830.300
Liman imkânları ve yetiştiricilik	662.800
İdare	2.116.900
Toplam	3.610.000

Kaynak: EU Facts and the figures 2006

2.2.3.4 Avrupa Balıkçılık Fonu – European Fisheries Fund (EFF)

2007 yılından itibaren FIG'nin yerine geçen EFF sefine benzer temelde işlemektedir. Fakat yönetimi daha kolay olmaktadır. Aynı zamanda reform geçiren Ortak Balıkçılık Politikası'nın amaçlarını daha güçlü şekilde hedef almaktadır. Kendinden önceki fon olan FIG ile karşılaştırıldığında, desteklerin çevresel boyutunun EFF'de daha fazla önem kazandığı görülmektedir. Topluluğun Çevre ve istihdam politikaları gibi diğer politikalarıyla daha iyi kaynaşmış ve daha güçlü ve kapsamlı bir stratejik yaklaşım sergilemektedir.

EFF sürdürülebilir balıkçılığın çevre boyutuna birçok yolla katkıda bulunmaktadır. Av baskısını artıran yardımlar artık verilmemektedir. Bunun yerine EFF deniz ekosistemlerinin korunmasına yönelik tedbirleri finanse edecektir. Bu yolla daha seçici ve çevreyle dost balıkçılık yöntemleri teşvik edilmektedir. Aynı zamanda organik yetiştiricilik ve natura 2000 koruma alanlarında yer alan balık çiftliklerine destek olacaktır.

EFF'nin çevresel katkıları genel olarak iki başlıkta ele alınabilir. Birincisi; stoklar üzerindeki av baskısının azaltılmasına yönelik desteklemelerdir. Bunlara örnek olarak küçük çaplı avcılık yapan kıyı balıkçılarının desteklenmesi, daha seçici avcılık yapan teçhizatın kullanılmasının teşvik edilmesi gibi çalışmalar gösterilebilir. Bu yollarla filo'nun doğal kaynaklar üzerindeki yoğun baskısı azaltılmış olacaktır.

İkincisi ise; sektör paydaşlarının bilinç düzeyinin yükseltilmesine yönelik teşviklerdir. Eğitim, bilgi alışverişi ve ekolojik üretim çalışmaları desteklenerek sektörde bilinç düzeyinin yükseltilmesi hedeflenmektedir. Bu yolla kaynaklar üzerindeki av baskısı yine azalacaktır.⁶

EFF işleyiş olarak FIG kapsamında mevcut tedbirleri yürütmeye devam edecektir. Fakat aynı zamanda sektörün değişen ihtiyaçlarını göz önünde bulundurarak yeni ve daha yaratıcı tedbirler sunacaktır. Bu ihtiyaçlara örnek olarak; iyileştirme

⁶ S.Danielsson, European Fisheries Fund, New funding opportunities for the EU sector 2007-2013. 2005

planlarına yardımcı olan tedbirler, seçici balıkçılık yöntemlerinin teşvik edilmesi ve balıkçılık kaynaklarının sürdürülebilir kalkınmasının sağlanmasını kolaylaştıracak olan bölgesel kalkınma planlarına destekler sağlamak verilebilir.⁷

EFF'nin ana hedefleri

EFF'nin ana hedefi 2007–2013 periyodunda yardım ve değişim ihtiyaçlarını karşılamak için Avrupa balıkçılık sektörüne mali destek sağlamaktır. Fon özellikle şu konular üzerinde yoğunlaşmıştır:

- Ortak Balıkçılık Politikası'nın 2002 reformunda karara bağlanan ana hedeflere destek olmak. Bu ifade doğal kaynaklarla AB balıkçılık filosu arasında istikrarlı bir denge kurulması gereğini içermektedir.
- Sektör çalışanlarının rekabetçiliğinin ve ekonomik kapasitesinin artırılması;
- Çevreyle dost balıkçılık ve üretim yöntemlerinin teşvik edilmesi;
- Sektörde istihdam edilen çalışanlara yeterli desteğin sağlanması;
- Balıkçılık yapılan bölgelerdeki ekonomik faaliyetlerin çeşitlendirilmesinin sağlanması;

EFF müdahalelerinin ana öncelik eksenleri

Balıkçılığın ekonomik, çevresel ve sosyal sürdürülebilirliğinin sağlanabilmesi için EFF, öncelikli 5 adet eksen belirlemiştir. Bunlar:

- Eksen 1-** Topluluk balıkçılık filosunun mevcut doğal kaynaklara adapte edilmesi;
- Eksen 2-** Yetiştiricilik, içsulardaki avcılık, işleme, pazarlama ve yetiştiricilik ürünleri;
- Eksen 3-** Ortak çıkarılara dair tedbirler;
- Eksen 4-** Balıkçılık yapılan bölgelerdeki sürdürülebilir kalkınma
- Eksen 5-** EFF yardımlarının aktarımının kolaylaştırılması için teknik yardım.

⁷ http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/archives/com06/com06_31_en.htm

1. Topluluk Balıkçılık Filosunun Adaptasyonu

Ulusal planlar çerçevesinde, zayıflamış doğal kaynakların toparlanması için filoda ayarlamalar yapılması durumunda EFF balıkçı ve gemi sahiplerine yardımlar sunmaktadır. Tedbirlerden etkilenen bu kesim acil önlemler gereği balıkçılığın geçici olarak kesintiye uğraması, halk sağlığının tehlikede olması ve doğal felaketler sonucu balıkçılık faaliyetlerine son verilmesi durumlarında da yardımlardan faydalanabilecektir. Ayrıca eğitim ve erken emeklilik planları da yardımlardan pay alabilecektir.

Çevreyle dost balıkçılık teçhizatı ve teknikleri de yardımlar için elverişli olabilecektir, örneğin doğal kaynakların toparlanması için uygulanan bir plan çerçevesinde gemilerin balıkçılık tekniklerini değiştirmesinin gerekli olduğu durumlarda veya başka balıkçılık alanlarına kaydırılma durumlarında genç balıkçıların gemi alabilmeleri için yardımlar da vardır.

Finansman, balıkçı gemilerinin daimi olarak faaliyet dışı bırakılması durumunda devam edecektir. Gemilerin motor güçlerinin düşürülmesi gereken koşullarda gerekli değişiklik için yardımlar yapılacaktır. Yardım aynı zamanda gemilerdeki güvenlik ve sağlığa uygunluk koşullarının iyileştirilmesi için yapılacaktır. Küçük ölçekli balıkçılık filosu birçok tedbir bakımından daha fazla oranda yardımdan faydalanacaktır.

Gemiler ve Seçici avcılık yöntemleri konularında uygun yatırımlar EFF'nin "Topluluk Balıkçılık Filosunun Adaptasyonu" ekseninde düzenlenmektedir. Uygun görülen yatırım başlıkları aşağıda maddeler halinde özetlenmiştir:

- Hijyen, çalışma ve güvenlik koşullarının iyileştirilmesi, enerjinin etkin kullanımı ve seçici avcılık yöntemleri için yapılan yardımlar.
- Ticari önemi bulunmayan türlere, deniz tabanına, ekosisteme dolaylı olarak verilen zararı azaltan, çevreyle dost avcılık yöntemleri için yapılan yardımlar.
- Ticari olmayan türlerin zarar görmesini engellemek amacıyla AB Komisyon'u kuralları doğrultusunda balıkçılık teçhizatının yenilendiği durumlarda (her

üreticiye bir sefere mahsus olarak) üreticiye yüklenen maddi yükü azaltmak amacıyla yapılan yardımlar.

- Kurtarma planı doğrultusunda balıkçılık teçhizatının yenilenmesi durumunda (her üreticiye istisnai durumlarda iki sefere mahsus yapılabilir) yapılan yardımlar.

Kurtarma ve iyileştirme planları, balıkçılık faaliyetlerinin zarar gördüğü, kesintiye uğradığı veya doğal kaynakların tehdit altında olduğu durumlarda oluşturulan ve uygulanan planlardır. Gemi motorlarının yenilenmesi çalışmalarından dolayı balıkçılık faaliyetlerinin geçici olarak kesintiye uğradığı zamanlarda balıkçılara ve gemi sahiplerine azami 3 ay boyunca yardım yapılabilmektedir. 24 m. Üzerindeki trol gemilerine ise, yeni motorun gücünün eskisine oranla % 20 daha az olması ve daha az yakıt kullanımı sağlayan iyileştirmelerin yapılması koşullarıyla yardım yapılmaktadır.

Küçük ölçekli kıyı balıkçılığı konusunda desteklenmesi uygun görülen başlıklar:

Küçük ölçekli kıyı balıkçılığı AB'nin desteklediği bir avcılık branşdır. Bu tür avcılık balık stokları üzerinde gelişmiş ticari filolar kadar baskı yapmadığından, balıkçılığın bu branşa kanalize edilmesi doğal kaynakları korumaktadır. Elverişli başlıklar aşağıda belirtilmiştir.

- Seçici avcılık yöntemleri.
- Filo yönetimi konusunda sosyo-ekonomik tedbirler.
- Aşağıdaki faaliyetlere ek primler verilmektedir:
 - Yönetim ve erişim imkânlarının iyileştirilmesi.
 - Üretimin örgütlenmesi, işleme ve pazarlama.
 - Balıkçılık baskısının azaltılmasına yönelik gönüllü çabalar.
 - Teknolojik yeniliklerin kullanılması.
 - Profesyonel becerilerin geliştirilmesi ve emniyete yönelik eğitimler.

2. Yetiştiricilik, İçsularda Balık Avcılığı, İşleme ve Pazarlama

EFF, Avrupa yetiştiricilik sektörünün sürdürülebilir kalkınmasının sağlanması için desteklerini sürdürecektir. Önceden kestirilemeyen durumlar nedeniyle hasat yapamayan midye-istridye üreticileri bu yardımlardan faydalanabileceklerdir. Yetiştiriciliğin çevre üzerindeki olumsuz etkisini azaltacak metodların geliştirilmesi ve uygulanması, hijyen ve halk sağlığının iyileştirilmesini teşvik eden tedbirlerin uygulanması ve ürünlerin pazarlanma koşullarının iyileştirilmesi girişimleri de EFF yardımları için elverişli olacaktır. Küçük işletmeler yardımların odağında bulunacaktır ancak büyük işletmeler de yardımlardan faydalanabilecektir. Bu hedefler aynı zamanda işleme, pazarlama sektörleri ve yetiştiricilik ürünleri'nin desteklenmesi konularına rehber olacaklardır. İçsularda balık avcılığı konusundaki yardımlar sürecektir ve AB'nin koruma tedbirleri çerçevesindeki içsularda balıkçılığın geçici olarak kesintiye uğraması durumundaki zararın tazmini için yeni imkânlar sunulacaktır.

3. Ortak Çıkarların Teşvik Edilmesi

Yardımlar balık kaynaklarının korunmasına ve sürdürülebilir yönetimine katkıda bulunan, pazardaki şeffaflığı güçlendiren, balıkçılarla bilim çevrelerinin ortak çalışmalarını teşvik eden balıkçı birlikleri veya temsilcilerinin projelerine verilebilir. Bu tip projelere verilebilecek örnekler şunlardır: Sucul kaynakların korunması ve refahı, balıkçı limanlarının ve karaya çıkış noktalarının modernizasyonu, yeni pazarların teşviki ve geliştirilmesi ve balıkçılık kaynaklarının korunmasına dair bilginin artması ve yayılmasına dair pilot projeler.

4. Balıkçılık Bölgelerinin Sürdürülebilir Kalkınması

Artan avcılık nedeniyle balık kaynaklarının azalması düşen av miktarları, iş kayıpları ve düşen gelir balıkçılık haricinde iş alanları kısıtlı olan bölgeler üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır. Bu sebeple EFF bu tip bölgelerde balık avcılığına olan ekonomik bağımlılığı azaltmak konusunda önemli bir rol oynamaktadır. Yardımlar

balıkçılık sektöründe çalışan veya bu sektörle ilgili işlerde çalışan kişilere verilecektir. Balıkçılık topluluklarında kadınların rol almasını teşvik eden projeler desteklenecektir.

5. Yardımların Aktarımını Kolaylaştırıcı Teknik Destek

EFF bütçesinin küçük bir kısmı, EFF programlarının hazırlanması ve yönetimini üstlenen üye ülkeler ve komisyon'un çalışmaları için bırakılmıştır. Bu çalışmalar raporlar, bilgi toplama ve bilgi ağı oluşturma şeklinde olabilir.

“Balıkçılık Yapılan Bölgelerin Sürdürülebilir Kalkınması” önceliğinin hedeflediği konular

Balıkçılık bölgelerinin sürdürülebilir kalkınması EFF içerisinde yeni bir önceliktir. Amaç, balık kaynaklarının azalması ve yapılması gerekli olan yeniden yapılanma nedeniyle sarsılan balık avcılığına bağımlı olan bölgelere yardımcı olmak ve faaliyet alanlarını çeşitlendirmektir.

Sektörün tabanına eğilen yaklaşım doğrultusunda, kendi bölgelerinin potansiyeline hakim olan yerel kesim bölgelerine yönelik kalkınma planlarının hazırlanmasında ve karar aşamasında yer alacaktır.

Komisyon'un “Balıkçılık Endüstrisinde Ekonomik Durumun İyileştirilmesi” Tebliğinde EFF'nin Tedbirlere Vereceği Desteğin Kapsamı

Bu tebliğ üye ülkeleri kısa ve orta vadede EFF ve AB araçlarının balıkçılık sektörünün gelişimi için en uygun şekilde kullanılmasına davet etmektedir. Fon, AB “kurtarma ve yeniden yapılanma” kapsamındaki rekabet kurallarına göre devlet yardımlarına elverişli olan ciddi ekonomik sıkıntılar içindeki teşebbüslere yardım ederek katkıda bulunmaktadır.

Böyle planlara konu olan gemiler EFF kapsamındaki geniş tedbirlerden faydalanabilirler. Ek olarak fon aynı zamanda büyük trol gemilerinin motor kapasitelerinin düşürülmesini gerektiren tedbirler kapsamında motor değişikliklerini kısmi olarak finanse edebilir. EFF aynı zamanda “kurtarma ve yeniden yapılanma planı” kapsamına giren, gemilerdeki modernizasyon çalışmaları nedeniyle avcılığın geçici olarak kesintiye uğraması durumunda balıkçılara destek olabilir.

EFF'nin fon akış prosedürü

EFF kaynakları topluluk düzeyinde ve ulusal düzeyde bir dizi işlem sonucunda tahsis edilebilmektedir. Bu işlemler sırasıyla aşağıdaki başlıklarda belirtilen sırayla yürütülmektedir:

- Öncelikli olarak topluluk seviyesinde çerçeve oluşturulur. Bu çerçeve genel bütçe ve fon kaynaklarının üye ülkeler arasında paylaşılması konularını içerir.
- Topluğun konu ile ilgili strateji rehberi ulusal düzeyde benimsenir.
- Komisyon ile iletişim halinde bulunularak, ulusal stratejik planları oluşturulur. Bu planlar sektörü ana hatlarıyla tanımlayarak, planın yürütülebilmesi için gerekli kaynakları belirler ve sektör için yapılmış bir GZFT analizi içerir.
- Ulusal operasyonel planları ülkeler tarafından hazırlanır ve Komisyon'un onayına sunulur. Operasyon programı OBP ve ulusal stratejik planlarla uyumlu olmalıdır. Program, ekonomik faaliyetlerin, insan kaynaklarının, çevresel koşulların iyileştirilmesine katkıda bulunmalıdır. İdari kapasitenin iyileştirilmesi balıkçılık yapılan bölgelerin sürdürülebilir kalkınması konularında iyileştirmeler sağlayabilmelidir.
- Ulusal izleme komiteleri oluşturulur.
- Son olarak uygun programlama yapılarak AB'den üye ülkeye fon akışı başlatılır.

EFF Katkı Oranları

Her bir öncelik ekseni için, uyum hedefi kapsamında olan (convergent) bölgelerdeki yardımlarda EFF katkısı, kamu katkısının %75'i oranındadır. Uyum hedefi kapsamında olmayan bölgelerde (non convergent) ise EFF katkısı, kamu katkısının %50'si oranında yapılmaktadır.

Her bir öncelik ekseni için minimum EFF katkısı, kamu katkısının %20'si oranında, her bir operasyon için ise kamu katkısının %95'i oranında gerçekleşmektedir.

Operasyonel programın;

Kurtarma planları, avcılığın kesintiye uğraması sebebiyle müdahaleler, filo için sosyo-ekonometrik müdahaleler, sınırlar dışındaki Yunan adaları ve en dışarıdaki bölgelere müdahaleler içerdiği durumlarda EFF katkı oranları yukarıda belirtilen rakamların üzerine çıkmaktadır.

EFF'nin Genel Tahsisatı

2005 Aralık ayında Avrupa Konseyi tarafından onaylanan 2007–2013 yeni mali çerçevesine göre EFF'nin toplam bütçesi 3.849 milyon Euro'dur (2004 rakamlarıyla). Bu miktarın 2.908 milyonu uyum hedefi kapsamındaki bölgelere, 941 milyonu ise diğer bölgelere aktarılacaktır.

Tablo 5: EFF ülke payları

1 Ocak 2007 - 31 Aralık 2013 Tarihleri arası Avrupa Balıkçılık Fonundan Ükelere Verilecek Destek Miktarları (2004 Yılı Rakamları) * Euro			
Üye Devlet	Uyum hedefi kapsamındaki bölgeler	Diğer bölgeler	Toplam
Avusturya	167,228	4,500,253	4,667,481
Belçika		23,301,312	23,301,312
Bulgaristan	70,406,354		70,406,358
Kıbrıs Rum Yönetimi		17,500,989	17,500,989
Çek Cumhuriyeti	24,003,691		24,003,691
Danimarka		118,606,682	118,606,682
Estonya	74,632,182		74,632,182
Finlandiya		35,001,972	35,001,972
Fransa	30,389,485	161,309,090	191,698,575
Almanya	86,073,715	52,352,951	138,426,666
Yunanistan	157,293,830	27,501,551	184,795,381
Macaristan	30,399,339	496,000	30,895,339
İrlanda		37,502,115	37,502,115
İtalya	282,489,352	94,105,302	376,594,654
Letonya	110,396,814		110,396,814
Litvanya	48,418,135		48,418,1235
Malta	7,435,476		7,435,476
Hollanda		43,102,430	43,102,430
Polonya	651,791,012		651,791,012
Portekiz	198,766,492	20,001,128	218,767,620
Romanya	202,556,179		202,556,179
Slovakya	11,242,552	892,801	12,135,353
Slovenya	19,330,990		19,330,990
İspanya	840,215,806	165,2029,310	1,005,425,116
İsveç		48,502,732	48,502,732
İngiltere	29,335,019	84,004,734	122,339,753
Teknik Yardım			30,791,993
Toplam	2,611,354,118	933,891,352	3,949,000,000

Kaynak: www.europa.eu.int

2.2.3.5 Devlet yardımları

AB’de balıkçılık ve yetiştiricilik sektörüne yapılan desteklemeler Denizcilik İşleri ve Balıkçılık Genel Müdürlüğü’nün sorumluluğu altındadır. Rekabeti bozucu etkilerin önlenmesi amacıyla üye ülkelerin kendi sektörlerine yapabilecekleri yardımlar AB Antlaşması ile sınırlandırılmıştır.⁸ Bu yardımların kapsamı Antlaşmanın 87. ve 88. maddeleri ile belirlenmiştir. Ancak üye ülkelerin AB ile EFF vasıtasıyla ortaklaşa finanse ettiği yatırımlar, bu kurallardan muaf tutulmaktadır (AB Konseyi’nin 1198/2006 sayılı EFF tüzüğü’nün 7. maddesi ve 744/2008 sayılı Topluluk balıkçı filosu’nun yeniden yapılanmasına dair tüzük)

Devlet yardımlarının, AB Antlaşması’nın 88(3). Maddesi, 656/1999 sayılı Konsey Tüzüğü ve 794/2004 sayılı Komisyon tüzüğü uyarınca AB Komisyonu’na elektronik olarak aktarımı gerekmektedir.

Yardımlar Komisyon tarafından, 1 Nisan 2008 tarihinde yürürlüğe giren balıkçılık ve yetiştiricilik alanında Devlet yardımlarının incelenmesi tüzüğüne uygun şekilde tahakkuk ettirilecektir.

2.2.3.6 De Minimis Tüzüğü:

10 Temmuz 2007 tarihinden itibaren yürürlükte olan, balıkçılık sektörüne yönelik “De Minimis” tüzüğü uyarınca sınırlı bir miktardaki yardımı (üretimde 3 yılını doldurmuş her bir işletme için azami 30.000 Euro) üye ülkenin verdiği toplam yardımın, ülkenin balıkçılık cirosunun % 2,5 ve altı kadar olması koşuluyla AB Komisyonu’na bildirilmek zorunda değildir.⁹

⁸ <http://ictsd.net/i/news/bridges/11696/>

⁹ EC 875/2007, Balıkçılık için de minimis tüzüğü

2.2.3.7 Balıkçılıkta Blok Muafiyeti

Roma Antlaşması'nın serbest rekabete ilişkin 85. Maddesi'nin birinci paragrafı çerçevesinde üye ülkeler arasındaki ticareti ve Ortak Pazar içerisindeki rekabeti olumsuz yönde etkileyebilecek tüm anlaşmalar, teşebbüs birliği kararları ve piyasa düzenine zararlı olabilecek ortak davranışlar yasaklanmıştır. Ancak belirli koşullar altında yasaktan muaf tutulma imkânı da tanınmıştır. Bu çerçevede elde edilen yararın:

- Tüketicilere adil bir pay sağlaması;
- Malların üretim ve dağıtımının iyileştirilmesine katkıda bulunması;
- Teknik ve ekonomik ilerlemenin hızlandırılmasına katkıda bulunması;

durumunda, teşebbüsler arasındaki anlaşmalar, teşebbüs birliği kararları ya da ortak davranışlara izin verilmektedir. Söz konusu ortak karar ya da davranışların, bu amaçlara ulaşmak için gerekli olandan fazla kısıtlama getirmemesi ve ilgili teşebbüslere ürünlerin önemli bir kısmı için rekabeti ortadan kaldırma olanağı vermemesi de şarttır. Bu kapsamda tanınan muafiyete “bireysel muafiyet” adı verilmektedir.

Zaman içerisinde bireysel muafiyet taleplerinin artması sonucu Topluluk, çeşitli tüzükler vasıtasıyla bazı anlaşma kategorilerini yasaklamalardan muaf tutma kararı almıştır. Konsey, Komisyon'a bazı koşulları yerine getiren anlaşma kategorilerinin 85. Madde'nin birinci paragrafından muaf tutulduğunu açıklama yetkisi vermiştir. Söz konusu uygulamaya “blok muafiyeti” adı verilmektedir.

22 Temmuz 2008 tarihinde, AB Komisyonu balıkçılık sektörü için yeni bir taslak blok muafiyeti tüzüğü'nü benimsemiştir. Bu tüzük; her bir faydalanıcı için 1 milyon Euro'yu veya her bir proje için 2 milyon Euro'yu aşmamak koşuluyla ve Avrupa Balıkçılık Fonu (EFF) koşullarına göre ön bildirimden muaf olan, Ortak Pazar'a uyumlu olan, çeşitli yardımları açıklamaktadır.¹⁰

¹⁰ AB Komisyonu'un 736/2008 sayılı Blok Muafiyet tüzüğü

3. TÜRKİYE'DE BALIKÇILIK ve BALIKÇILIK DESTEKLERİ

Kıyı uzunluğu 8333 km olan ve 25 milyon hektar kullanılabilir deniz alanına sahip olan Türkiye, balıkçılık faaliyetlerini Marmara Denizi, Karadeniz, Ege ve Akdeniz'de yürütmekte olup, Avrupa Birliği'ndeki yapıdan farklı olarak kıyı balıkçılığı yoğun bir şekilde gerçekleştirilmektedir. Ayrıca içsularda da avcılık faaliyeti yürütülmekte olup, hem içsularda, hem de denizlerde yetiştiricilik açısından büyük bir potansiyel bulunmaktadır. Türkiye' de %3,52 oranla tarım sektörünün üç temel unsurundan biri olan balıkçılık insan beslenmesine olan katkısı ve bunun için materyal ve yeni iş sahaları oluşturması bakımından oldukça önemli bir yere sahiptir. Ancak, bu potansiyelin Avrupa Birliği standartlarında değerlendirilebilmesi için sektör yapısında köklü birtakım yeniliklerin yapılması gerekmektedir.

Toplam 642 bin tonluk üretimle(2006), Dünya su ürünleri üretiminin binde 7'sinin karşılandığı Türkiye'de, 2004 yılı toplam su ürünleri arzının %74'ü deniz balıklarından, %7'si içsu ürünlerinden ve %19'u da yetiştiricilikten elde edilmiştir. Yetiştiricilik üretiminin (2006) yaklaşık 44 bin tonu iç sulardan, 50 bin tonu ise denizlerde yapılan yetiştiricilikten sağlanmıştır.

Bölgeler itibarıyla yetiştiricilikte %60'lık payla ilk sırada Ege Bölgesi gelmekte olup bunu Karadeniz, Marmara, Akdeniz ve İç Anadolu izlemektedir. En düşük üretim %2 ile Doğu Anadolu ve %1 ile Güneydoğu Anadolu Bölgesinde gerçekleşmiştir¹¹ .

3.1 Avcılık

Türkiye'deki toplam üretim TÜİK verilerine göre 2004 yılı itibarıyla toplam 644,492 ton olup, bunun 504,897 tonunu denizlerdeki avcılık yoluyla elde edilmektedir. Türkiye denizlerinden avlanan türler içinde 10 tür toplam avcılık içinde %90'lık bir

¹¹ 9. Kalkınma Planı Balıkçılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu

paya sahiptir. Avlanan ürünler içinde küçük pelajik türler önemli bir yer tutmaktadır. Avlanan deniz ürünlerinin % 76,2'si Karadeniz'den elde edilmektedir. Bunu %13,1 ile Marmara, %7,6 ile Ege ve %3,1 ile Akdeniz takip etmektedir. Aşağıdaki tabloda Türkiye denizlerinden avlanan türlerin miktarı ve yıllara göre dağılımı verilmektedir.

Tablo 6: Avlanan balık türleri ve av miktarları (ton)

Türler	2000		2001		2002		2003		2004	
	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%	Miktar	%
Hamsi	280 000	61	320 000	66	383 000	73	295 000	64	340 000	67
Kefal	27 000	6	22 000	5	19 500	4	11 000	2	12 424	2
Bakalorya	18 180	4	20 810	4	12 000	2	7 500	2	4 380	1
Mezgit	18 000	4	10 000	2	10 500	2	8 000	2	8 205	2
Sardalya	16 500	4	10 000	2	8 808	2	12 000	3	12 883	3
İstavrit	22 200	5	26 180	5	33 684	6	28 000	6	27 405	5
Palamut	12 000	3	13 260	3	6 982	1	6 000	1	5 701	1
Kolyoz	9 000	2	4 500	1	2 050	0	1 480	0	1 402	0
Çaça	7 000	2	1 000	0	2 300	0	6 025	1	5 411	1
Lüfer	4 250	1	13 060	3	25 000	5	22 000	5	19 901	4
Diğer	46 391	10	43 600	9	18 920	4	66 069	14	67 185	13
Toplam	460 521	100	484 410	100	522 744	100	463 074	100	504 897	100

Kaynak: Su Ürünleri Ekonomisi: Üretim, Miktar ve Değer Değişimleri 2003.

Türkiye' de bu türlerin yanı sıra berlam, sazan, alabalık, gümüş ve dünyada sadece Van Gölü'nde bulunan inci kefali, kum midyesi, deniz salyangozu, karides, midye ve kerevit önemli miktarlarda avlanmaktadır. Türk halkının beslenmesinde önemli bir yer tutan hamsi, balık unu ve yağı fabrikalarının da en önemli hammaddesidir.

Tablo 7: Bölge ve Türler İtibariyle Türk Balıkçılığı

Balıkçılık Tipi	Bölge	Tür
Pelajik türler	Doğu Karadeniz	Hamsi, İstavrit, Palamut, Çaç
	Batı Karadeniz	Hamsi, Çaç, Palamut, Lüfer, Karagöz, Kolyoz, Sardalya, Kedi Balığı
	Marmara	Hamsi, Palamut, Çaç, Karagöz, Lüfer, Sardalya
	Akdeniz ve Ege	Sardalya, Kolyoz
Trol Balıkçılığı	1- Batı Karadeniz	Mezgit, Barbunya, Kalkan
	2- Ege	Karma
	3- Akdeniz	Karma
Yüksek Düzeyde Göçmen Türler	Akdeniz ve Ege	Orkinos Kılıç Balığı
Artizanal Balıkçılık (uzatma ağları, fanyalı ağlar, uzun olta, kapanlar)	Karadeniz, Marmara, Akdeniz ve Ege	Karma (mezgit, kalkan, barbunya, kefal, karides, spartler, dilbalığı ve pisi balığı, kalamar, ahtapot ve mürekkep balığı, kılıç balığı)
Deniz salyangozu balıkçılığı (Dreç)	Doğu Karadeniz, Marmara	Deniz salyangozu
Kidonya Avcılığı (Dreç)	Batı Karadeniz	Küçük kidonya (baby clams)
Karides Balıkçılığı	Marmara, Ege ve Akdeniz	Karides
Dalyan Balıkçılığı	Akdeniz, Ege ve Marmara	Karma (Levrek, çipura, yılan balığı, kefal türleri)

Kaynak: FAC veri tabanı, 2006

3.2 Filo Büyüklüğü ve Yapısı

Türk deniz av filosuna TKB'nin ruhsat verdiği 18.000'den fazla balıkçı teknesi kayıtlıdır. Ayrıca, 3.000 balıkçı teknesi de içsularda faaliyet göstermektedir. 1971 tarihli Su Ürünleri Kanunu (1380 sayılı Kanun) çıkarıldıktan sonra, TKB su ürünleri sektörüne sübvansiyon vermiştir. Ayrıca, o tarihten sonra av filosu büyümeye başlamıştır. Bunun sonucunda ortaya çıkan aşırı kapasite balık stoklarını olumsuz etkilemiş ve 1991 yılında balıkçı ruhsat tezkerelerinin düzenlenmesine ara verilmiştir. Bununla birlikte, balıkçı teknelerine 1994, 1997 ve 2001 yıllarında sınırlı sayıda ilave ruhsat tezkeresi

verilmiştir. 2002 yılından itibaren de hiçbir yeni balıkçı teknesine ruhsat tezkeresi verilmemiştir.¹²

Yeni teknelerin av filosuna girişine sadece av filosundan bir tekne çıkarsa izin verilmektedir. Bu tür durumlarda, izin verilen tam boy artışı maksimum %20 olmaktadır (boy artışının soğuk depolar, buz makineleri ve ilgili diğer donanımın yapısal modernizasyon çerçevesi ve faal haldeki teknelerde yaşam alanlarının iyileştirilmesi doğrultusunda olduğu varsayılmaktadır). Ancak, motor gücü veya tonaj değişikliğine izin verilmemekte ve GRT ile BG artışı avlanma kapasitesindeki artışla orantılı olarak, yeniden donatım sonrasında %20'nin üzerinde olabilmektedir. Ayrıca, birçok balıkçılık şirketi teknelerini balıkçılık faaliyetlerinden çekerek faaliyet şeklini değiştirmiş, teknelerini artık balıkçılığı destekleyici tekneler olarak, balıkların sınıflanması, soğuk paketlemesinin yapılması ve kıyıya taşınması amaçlarıyla kullanmaya başlamışlar, böylece mevcut balıkçılık faaliyetlerine ilave faaliyet sağlamışlardır.

Türk av filosunun yaklaşık %85'i 10 metre'den küçük teknelerden oluşmaktadır. Bu tekneler toplu olarak büyük bir kapasiteye sahiptirler ve daha çok kıyı sularında avlanmaktadırlar. Bu nedenle, bu teknelerin kıyı sularına sık uğrayan türler - örneğin kefal, barbun, vb. - üzerindeki etkisi büyük olabilmektedir. Bu şekildeki küçük tekneler profesyonel balıkçılar (tam gün), geçinme balıkçılığı yapan balıkçılar (yarım gün) ve sportif amaçlı balıkçılık yapan balıkçılar tarafından işletilmektedir. Bu teknelerden kaç tanesinin faaliyette olduğu net olarak bilinmemektedir küçük çaplı balıkçılık yapan balıkçılar avlarını tam bildirmemekte, bu yüzden bu balıkçıların sektöre etkisi ile balık stoklarının durumu resmi istatistiklerde tam olarak tahmin edilemeyebilmektedir.

¹² fisheriec acquis centre, su ürünleri avcılığı ve yetiştiriciliği sektör çalışması nihai rapor, şubat 2007

Tablo 8: Boy Grupları İtibariyle Balıkçı Teknelerinin Dağılımı -1998-2005

Bölge	1-4.9 m	5-9.9 m	10-19.9 m	>20m	Toplam
1998					
Doğu Karadeniz	110	2147	246	139	2642
Batı Karadeniz	29	967	290	140	1426
Marmara Denizi	29	1232	564	125	1950
Ege Denizi	38	1926	336	48	2348
Akdeniz	20	1437	143	57	1657
Toplam	226	7709	1579	509	10023
2005					
Doğu Karadeniz	125	4027	297	206	4655
Batı Karadeniz	28	2015	414	196	2653
Marmara Denizi	4	2222	597	267	3090
Ege Denizi	15	5321	422	66	5824
Akdeniz	.	1794	288	92	2174
Toplam	172	15379	2018	827	18396

Kaynak: TÜİK, 2006

3.3 Yetiştiricilik

1990'lardan 2000 yılına kadar gökkuşağı alabalığı, levrek ve çipura yetiştiriciliği hızlı şekilde büyümüş ancak 2000 yılından itibaren iki yıl içerisinde, Türkiye'nin içine girdiği ciddi ekonomik kriz nedeniyle düşüş eğilimi göstermiştir. Yetiştiricilikle üretim 2003 yılında tekrar büyümeye başlamıştır. Bu büyümenin gerisinde, ekonominin toparlanmaya başlaması, Türkiye'nin AB üyeliği konusunda ilerleme kaydedilmesi ve devletin sektöre mali yardımda bulunması gibi nedenler etkili olmuştur. Yetiştiricilikle üretim son üç yıl boyunca %25 civarında büyümüştür. Mevcut üretim miktarı 120.000 mt'ye yaklaşmış, 360.7 milyon Euro toptan satış değeri elde edilmiştir. Ekonomik kriz sonrasında gökkuşağı alabalığı üretimi yıllık %13'lük bir büyüme gösterirken, levrek ve çipura üretiminde yıllık %36 civarında artış sağlanmıştır. Yetiştiricilikle üretimin toplam su ürünleri üretimine katkısı 1986'da %0.5 iken bu oran 1996'da %6'ya, 2005 yılında ise miktar itibariyle %22 ve değer itibariyle %44'e yükselmiştir.

Tablo 9: 1994-2004 yılları arasında yetiştiricilikten sağlanan üretim miktarları (ton)

Yıllar	İçsu	Deniz	Toplam	(%)	Toplam
1994	7.265	8.733	15.998	2,66	601.104
1995	13.113	8.494	21.607	3,33	649.200
1996	17.960	15.241	33.201	6,04	549.646
1997	27.300	18.150	45.450	9,09	500.260
1998	33.290	23.410	56.700	10,42	543.900
1999	37.770	25.230	63.000	9,89	636.824
2000	43.385	35.646	79.031	13,57	582.376
2001	37.514	29.730	67.244	11,30	594.977
2002	34.297	26.868	61.165	9,74	627.847
2003	44.115	49.895	94.010	15,60	602.669
2004	44.115	49.895	94.010	14,59	644.492

Kaynak: TÜİK, 2005

Tablo 10: Ticari Öneme Sahip Türlerin Yetiştiriciliği: 2000-2005 (ton)

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Alabalık (içsu)	42.572	36.827	33.707	39.674	43.432	48.033
Sazan (içsu)	813	687	590	543	683	571
Alabalık (deniz)	1.961	1.240	846	1.194	1.650	1.249
Çipura	15.460	12.939	11.681	16.735	20.435	27.634
Levrek	17.877	15.546	14.339	20.982	26.297	37.290
Midye	321	5	2	815	1513	1.500
Diğer/Karides	27	-	-	-	-	2.000
Toplam	79.031	67.244	61.165	79.943	94.010	118.277

Kaynak: TÜİK, 2006

Türkiye’de yetiştiricilik sektöründe 1.556 balık çiftliği faaliyet göstermektedir. Bunlardan 1.260’ı içsular, 296’sı denizlerde kuruludur. Üçte ikisinden fazlası gökkuşağı alabalığı üreten küçük çiftliklerdir. Levrek ve çipura çiftliklerinin oranı %17’dir (sayı itibariyle). Türk yetiştiricilik sektörünün başlıca özelliklerinden birisi, yetiştiriciliğin yıllık 10 mt'nin altında kapasiteyle üretim yapan çok sayıda küçük ölçekli balık çiftliklerinde yapılıyor olmasıdır. Çoğu balık çiftliği küçük ölçekli aile işletmesi ve mal sahibi tarafından işletilen orta ölçekli işletme şeklindedir. Türkiye'deki yetiştiricilik işletme modeli birden çok gelir kaynağının söz konusu olduğu küçük aile çiftliklerinden (örneğin, içsulardaki balık çiftlikleri) sınırlı sorumlu ortaklık veya anonim şirkete (yabancı mülkiyet de içerebilmektedir) kadar değişen şekillerde uygulanabilmektedir. Deniz balık çiftliklerinin yıllık üretim kapasitesi 50-3.500 mt/yıl arasında değişirken, içsularda kurulu balık çiftliklerinin kapasitesi genelde daha düşük, 3-1.000 mt/yıl arasında olmaktadır.

Tablo 11: Türler ve Alt Sektörler İtibariyle Balık Çiftliği Sayısı

Tür	Balık çiftliği sayısı	Toplam kapasite (ton/yıl)
İçsu		
Alabalık	1.192	39.954
Sazan	62	1.569
Akvaryum	6	10 milyon
Kuluçkahane (yoğun olarak alabalık)	120	160 milyon
Deniz		
Levrek ve çipura	276	75.138
Alabalık	5	1.750
Alabalık + Levrek	7	1.190
Orkinos	6	6.300
Midye	2	1.590
Kuluçkahane (Levrek, çipura ve Akdeniz'deki diğer türler)	14	200–250 milyon

Kaynak: TÜGEM Su Ürünleri Dairesi, 2006

3.4 Türkiye’de Balıkçılık Desteklemelerinin Durumu

AB’de çeşitli tedbirlerle korunmakta ve desteklenmekte olan balıkçılık faaliyetleri, Türkiye’de de bir takım koruyucu düzenlemeye tabidir. Destekleme politikalarının başarısı, politikanın ve kullanılan araçların fayda seviyesinin sık sık gözden geçirilmesini ve değişen gereksinimler doğrultusunda gerekli önlemlerin alınmasını zorunlu kılmaktadır.

Ülkemizde balıkçılık destekleri kısıtlı sayıda kaleme verilmektedir. OBP’kapsamındaki balıkçılık destekleri göz önünde bulundurulduğunda, AB’ye tam üyelik hedefimiz gereğince bu desteklerin kapsam ve başlıklarının çeşitlendirilmesi gerekmektedir. Ayrıca AB’deki eğilimler paralelinde yetiştiricilik ve işleme sektörlerinin desteklenmesine ağırlık verilmek suretiyle, AB üyeliğine kadar önemli bir uyum kapasitesi sağlanmış olacaktır.

Türkiye’de uygulanan temel balıkçılık desteklemelerine aşağıda başlıklar halinde değinilmiştir.

Tablo 12: Balıkçılık destekleme kalemleri ve destek miktarları

DESTEK MEKANİZMASI	2005
	GİDERLER (Euro)
Hazır/Konserve Su Ürünleri için İhracat Giderleri İade Planı	637,144
Balıkçı Tekneleri (Yakıt) için Vergi İndirimi Planı	45,860,000
Yetiştiricilik Destekleme Planı	23,500,000
Balıkçı ve Yetiştiriciler için Sübvansiyon Edilmiş Kredi Planı	589,996
TOPLAM	70,587,140

Kaynak: KKGM, 2008

Tablo 13: Devlet Finansal Transferleri, 2006 (YTL)

Deniz Balığı Avcılığı	118.546.667
Doğrudan Ödeme	
Maliyet Azaltıcı Transferler	
Faiz Kolaylığı	
Genel Hizmetler	118.546.667
Geliştirme projeleri	
Balıkçılık limanlarının kurulması	29.325.000
Yönetim ve uygulama	3.300.000
Araştırma	1.500.000
Balıkçılık alt yapısı	
Belirtilmemiş programlar (Vergi indirimi veya mazot)	84.421.667
Maliyet Kurtarma Masrafları	
Yetiştiricilik	58.878.000
Doğrudan Ödemeler	
Maliyet Azaltıcı Transferler	
Genel Hizmetler	58.878.000
Belirtilmeyen programlar	58.878.000
Maliyet Kurtarma Masrafları	
Pazarlama ve İşleme	698.000
Doğrudan ödemeler	
Maliyet Azaltıcı Transferler	
Genel Hizmetler	698.000
Belirtilmeyen programlar	698.000
Maliyet Kurtarma Masrafları	
GENEL TOPLAM	178.122.667

Kaynak: OECD için hazırlanan TKB raporu

3.4.1 Yetiştiricilik destekleri

Türkiye’de 2005 yılından bu yana yetiştiricilik üretimi desteklemektedir. Bu destek pazarlanan veya üretilen ürünlere mali yardım yapılması şeklinde olmaktadır. Yardım planının ana hedeflerini kayıt dışı veya ruhsatsız üretimin önüne geçmek, Avrupa’da rekabetçi bir sektör oluşturmak, çevre dostu olan bir üretim sistemi geliştirmek, üretimi, katma değerli su ürünlerinin miktarını, kaliteyi ve iç tüketimi artırmak ve AR-GE faaliyetlerini desteklemek oluşturmaktadır. 2006 yılında destekleme oranları aşağıdaki şekilde gerçekleşmiştir:

- Levrek/çipura: 0.85 YTL (0.45 €/kg)
- Alabalık: 0.65 YTL (0.35 €/kg)
- Yeni türler: 1.00 YTL (0.55 €/kg)
- Midye: 0.10 YTL (0.06 €/kg)
- Yavru balık: 0.05 YTL (0.03 €/kg)

Devlet, yetiştirici derneklerine katılmaya teşvik etmek için üreticilere de destekleme yapmaktadır. Dernek üyesi olan bir üretici yukarıda belirtilen sübvansiyonlar kapsamında ilk 10 mt ürün için %10, 10-40 mt ürün için %3 ilave yardım alabilmektedir. Özellikle ekipman (kafes, ağ, tank, demirleme sistemleri ve çeşitli cihazlar), yem (larva yemleri dahil) ve sağlık ürünleri (aşı ve antibiyotikler) temini konusunda yeterli sayıda yerli ve yabancı şirket hizmet vermektedir. Bazı yerli ve yabancı şirketlerin sigorta uygulaması olsa da, yetiştiricilik sektöründe bu yaygın bir uygulama değildir.

3.4.2 Yakıt Desteği

Balıkçı gemilerinden yakıt alımı sırasında KDV vergisi alınmakta olup, özellikle kaçak yakıt kullanımının önüne geçilmesi amacıyla Özel Tüketim Vergisi (ÖTV) muafiyeti uygulanmaktadır. Bu uygulama hakkındaki bilgiler şöyledir:

16.07.2003 tarih ve 25170 sayılı Resmi Gazete’de yayınlanan Kararname ve buna ilişkin Karar uyarınca; Türk Uluslararası Gemi Siciline ve Milli Gemi Siciline kayıtlı, kabotaj hattında münhasıran yük ve yolcu taşıyan gemilere, ticari yatılara, hizmet ve balıkçı gemilerine miktarı her geminin teknik özelliklerine göre tespit edilmek ve bu akaryakıtı kullanacak geminin jurnaline işlenmek kaydıyla verilecek akaryakıtın özel tüketim vergisi tutarı sıfıra indirilmiştir.

1 Ocak 2004 tarihinde başlayan uygulamaya ilişkin Tebliğ Maliye Bakanlığınca 31.12.2003 tarih ve 25333 sayılı Resmi Gazete’nin üçüncü mükerrer sayısında yayınlanmıştır.

Bu kapsamda yıllara göre yapılan destekleme tutarı (vergi muafiyeti tutarı) aşağıdaki gibi olmuştur:

2004→ 53 milyon YTL

2005→ 76 milyon YTL

2006→ 82 milyon YTL

2007→ 84 milyon YTL

3.4.3 Avcılık ve Yetiştiricilik için Sübvans Edilmiş Kredi Planı

T.C. Ziraat Bankası, 1970'lerden itibaren, balıkçılara hem yatırım hem işletme kredisi vermektedir. Devlet kredilerinin faiz oranları, piyasa faiz oranının yarısı kadardır. Balıkçılar arasında devlet kredisi kullanma oranı yüksektir ve bu krediler sektörün hızlı büyümesinde araç olmuştur.¹³ 1990'ların sonlarında, politikalarda değişiklik olmuş ve artık devlet kredisi verilmemeye başlanmıştır. Bunun sonucunda, balıkçılar arasında devlet kredisi kullanma oranı neredeyse sıfırlanmıştır. 2001 yılında, devlet kredilerini veren kuruluş olan Ziraat Bankası kısmen özelleştirilmiş ve balıkçılık kredileri uygulamasına son vermiştir. 2005 yılında, Ziraat Bankası su ürünleri sektörüne tekrar kredi açmaya başlamıştır. Bu dönemde, kredi faizlerinde %25 indirimle gidilmiştir ve en çok kredi yetiştiricilik sektörüne verilmektedir. Kredi seçenekleri arasında yatırım, bakım, teçhizat ve pazarlama kredileri yer almaktadır. Temmuz 2006'da, Ziraat Bankası mevcut tarım kredilerinin faizini su ürünleri sektörü için Kararnameler çerçevesinde %30 oranında indirmiştir.

¹³ Seray Bulut (Yıldız), Ahmet G. Elbek, Türkiye'de ve AB Ülkelerinde Su Ürünleri Politikaları ve Sektöre Yönelik Koruma Yöntemleri, E.Ü. Su Ürünleri Dergisi 2005

Tablo 14: Ziraat Bankası Kredileri (Temmuz 2006)

	Kredi Seçenekleri	Geri Ödeme Süresi	Kredi Faiz Oranı (%)	Resmi Faiz Oranı (%)
Yetiştiricilik Sektörü				
İşletme Kredisi	Maaş, hafif teçhizat, yem, balık yavrusu, herhangi bir detaylandırılan nakit ihtiyacı	18 ay	12.25 (Orkinos ve sazan 13.31)	17.5
Yatırım Kredisi	Havuz ve kafes yapımı, balık ağı, araç-gereç	5 yıl	12.25	17.5
Avcılık Sektörü				
İşletme Kredileri	Avans ödemeleri, gemi bakımı, yağ, benzin, sandık, palet, buz, herhangi bir nakit ihtiyacı	12 aydan 18 aya kadar	13.31	17.5
Yatırım Kredisi	Yeni gemi yapımı, motor, balıkadam takımı, ağlar, sonar, diğer ihtiyaçlar	5 yıl	13.31 esnek % enflasyona uyarlanmış	17.5

3.4.4 Balıkçılık Kalkındırma Projeleri ve Destek Hizmetleri

(Türkiye'nin Su Ürünleri Politikası Alanında AB Müktesebatına Yasal ve Kurumsal Uyumunu Destekleyen Eşleştirme Programı)

Eşleştirme Projesi Katılım Öncesi Programı tarafından finanse edilmiştir. Bu program, Bulgaristan, Hırvatistan, Romanya ve Türkiye'ye AB üyelik kriterlerinin yerine getirilmesinde yardımcı olmayı amaçlamaktadır. Bu amaçla sözkonusu ülkelerde, aday ülkelerdeki mevzuatın Avrupa Birliği mevzuatına uygun hale getirilmesi, uygulanması ve yürürlüğe konulmasına odaklanan iki taraflı işbirliği projeleri yürütülmektedir.

Projenin Hedefleri

2005 yılı başında başlayan Su Ürünleri Eşleştirme Projesi su ürünleri politikası açısından Türkiye'nin yasal ve kurumsal anlamda Avrupa Birliği müktesebatına uyum sağlamasını desteklemeyi amaçlayan bir AB projesidir. Proje bütçesi 2.4 milyon Euro'dur.

Proje çerçevesinde aşağıdaki sonuçlar hedeflenmiştir:

- Proje sonunda, 1380 sayılı Su Ürünleri mevzuatının temel bölümlerinin AB müktesebatıyla uyumlu hale getirilmesi.
- Su ürünleri idaresinin 2005 yılı sonuna kadar yeniden yapılandırılması ve güçlendirilmesi.
- Su ürünleri sektöründe biyolojik, ekonomik ve sosyal anlamda sürdürülebilir gelişmelerin kaydedilmesi.
- AB müktesebatına uygun hale getirilmiş yeni mevzuatın 2006 yılının sonunda uygulamaya konulması.

Proje Kapsamında Gerçekleştirilenler

- Kamu kurumu ve balıkçılara yönelik 36 faaliyet çerçevesinde 603 kişi eğitim almıştır.
- 29 adet Liman Büroları için izin alınmıştır.
- 50 adet Su Ürünleri Mühendisi açıktan atanmıştır.
- Su Ürünleri Yetiştiriciliği Yönetmeliği yürürlüğe girmiştir (Haziran 2004)
- Türkiye Su Ürünleri Kooperatifleri Merkez Birliği üretici örgütlenme yapısına dahil olmuştur (Aralık 2003)
- Su Ürünleri Kanunu değişiklik yasa tasarısı, 22 Mayıs 2005 tarihinde T.B.M.M' ye ulaşmıştır ve Meclis Komisyonu'nda görüşülmektedir.

2004-2006 yıllarında yürütülen “Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi” kapsamında sektörün desteklenmesine yönelik makine ve teçhizat alımı, mevzuat uyum ve uygulanmasına yönelik eğitim, rehberlik ve danışmanlık hizmetleri alınmıştır. Toplam proje bütçesi özeti aşağıdaki gibidir:

Tablo 15: Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi” Kapsamında Yapılan Harcama

“Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi” Kapsamında Yapılan Harcama (1000 YTL)			
YIL	HİBE	İÇ KAYNAK	TOPLAM
2005	1209	600	1809
2006	2330	650	2980

Kaynak: KKGM, 2008

Yukarıda belirtilen ve 2007 başlarında sonuçlandırılan bu proje kapsamında, balıkçılık ürünlerinin karaya çıkartma işlemlerinin yoğun olarak yapıldığı balıkçı barınaklarında, Avrupa Birliği mevzuatına uyum açısından, Tarım ve Köyişleri Bakanlığı denetim elemanlarının görev yapacağı 30 adet prefabrik Balıkçılık İdare Binalarında (BİB), Su Ürünleri Bilgi Sistemi (SUBİS) ve bu sistemle bağlantılı olarak balıkçı gemilerinin uzaktan algılama yolu ile izlenmesine ilişkin Gemi İzleme Sistemi (GİS) kurulmuştur.

Bu yapıların sayısının artırılması ve yukarıda belirtilen sistemlerin işletilmesi amacıyla 2008 yılında “Balıkçılık Sektörünün Yasal ve İdari Olarak AB Mevzuatına Uyumu Projesi” tadil edilerek “Balıkçılık Sektörünün İdari Kapasitesinin Geliştirilmesi” adı altında 15.01.2008 tarih ve 26757 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanmıştır.

Projenin amacı BİB sayılarının avcılık kapasitesi ve yoğunluğu göz önüne alınarak 2011 yılı sonu itibarıyla 10 adet yeni binanın inşa edilmesi, yeni inşa edilecek

binalarla birlikte 2 adet hazır binanın ise gerekli alet ve ekipmanla donatılması, bunların fonksiyonel hale getirilerek etkin olarak işletilmesi, gerekli yazılım programlarının ve bağlantılarının gerçekleştirilmesi, çalışmaların sonucuna bağlı olarak ihtiyaç duyulan tadilat ve değişikliklerin yapılmasına yöneliktir. proje faaliyetleri ardından, proje çıktılarının yaygınlaştırılması amacıyla 2009-2011 dönemini kapsayan ve bu kez tamamen ulusal kaynakların kullanıldığı “Balıkçılık Sektörünün İdari Kapasitesinin Geliştirilmesi” proje uygulamaya sokulmuştur.

Bu proje kapsamında 2009-2012 döneminde öngörülen tutar: 1.340.000 YTL olarak kabul edilmiştir.¹⁴

3.4.5 Katılım Öncesi Mali Yardım Aracı Kırsal Kalkınma Bileşeni (IPARD)

Avrupa Birliği (AB), üye ve potansiyel üye ülkelere yardım amacıyla 1085/2006 sayılı konsey tüzüğü ile katılım öncesi mali yardım aracı'nı (IPA) tesis ederek yeni bir çerçeve oluşturmuştur. Mali aracın 5 bileşeni vardır ve Türkiye, aday ülke olarak yukarıdaki mevzuatın Ek-1 bölümüne dahil olmaktadır ve böylece 5 bileşenden de faydalanabilmektedir. IPA'nın 5. bileşeni, Ortak Tarım Politikası ve ilgili politikalar-Topluluk Kırsal Kalkınma Politikasının uygulanması ve yönetimi ve politika oluşturulması konularını desteklemektedir. 2007-2013 periyodunda IPARD fonları tek bir çok-yıllı “Kırsal Kalkınma Programı-IPARD Programı” yoluyla kullanılacaktır. AB'nin IPARD için 2007-2011 periyodu mali tahsisatı 290.5 milyon Euro'dur.

Avcılık ve Su ürünleri Yetiştiriciliği sektörleri 3 tedbirin altında yer alan program vasıtasıyla desteklenecektir.

Tedbir 1.2. Tarım ve balıkçılık ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması şartlarının yeniden yapılandırılması ve Topluluk standartlarına yükseltilmesi konularındaki yatırımlar. Hedefleri şunlardır:

¹⁴ TKB, Koruma ve Kontrol Genel Müdürlüğü, Balıkçılık Destekleri Konusundaki Program ve Hizmetler raporu, 2008

- Mevcut küçük ve orta ölçekli balık işleme tesislerinin desteklenmesi ve yeni tesislerin, pazarlama imkânlarının yatırıma müsait olduğu öncelikli hedef bölgelerdeki bazı illerde Topluluk standartlarına ulaşılması, genel performansın yükseltilmesi ve soğuk zincir uygulamalarının av sonrası kayıplarını minimuma indirmesi önceliğiyle oluşturulmaları.
- İstihdam fırsatlarının geliştirilmesine katkıda bulunmak.

Balıkçılık sektöründe IPARD'ın birinci önceliği, Topluluk standartlarına erişmek için henüz bu standartlarda olmayan (ihracatçı olmayan balıkçılık) küçük ve orta ölçekli ilk işleme tesislerini desteklemek olacaktır.

İkinci öncelik ise, sektörün bölgesel dengesizliklerini ortadan kaldırmak ve ülke içerisinde iç su balıkçılığının gelecekte gelişmesini sağlamak için Türkiye'nin hali hazırda donanımsız olan illerinde yeni balık işleme tesislerini faaliyete geçirmek olacaktır.

Tedbir 1.3. Üretici gruplarının oluşturulmasını desteklemek

Bu önlem, üretici gruplarının çiftçi üyelerinin yeniden yapılandırılması ve modernizasyonu ile birlikte piyasalarda önemli bir rol oynayabilmesi için modern üretici gruplarının geliştirilmesini desteklemeyi hedeflemektedir. IPARD'ın müdahalesi balık üretici gruplarının kurulması konusunda da gerçekleşecektir.

Tedbir 3.1. Kırsal bölgelerdeki ekonominin çeşitlendirilmesi ve geliştirilmesi

IPARD, Türkiye'nin kırsal alanlarında su ürünleri yetiştiriciliğinin geliştirilmesi desteği ile kırsal gelir kaynaklarının çeşitlendirilmesi ihtiyacına hizmet edecektir.

Öncelikli hedefler:

- Balık çiftliklerini büyütmek ve İyi Balık Yetiştirme Uygulamalarını geliştirmek için mikro ve küçük çiftçilere yardım etmek (ya halihazırda balık üretimi ile uğraşan ya da bu faaliyete yeni başlayanlar için)
- Çeşitlendirme önlemi kapsamında planlanan faaliyetler, alternatif kırsal gelir kaynaklarının sürdürülebilirliğine katkı sağlaması için içsu balığı yetiştiriciliğini destekleyecektir.
- Çeşitlendirme faaliyetlerinde öncelik kadınlar tarafından ve dağlık kırsal alanlarda geliştirilen projelere verilecektir.¹⁵

¹⁵ TKB, Strateji Geliştirme Başkanlığı Balıkçılık Destekleri Konusundaki Program ve Hizmetler raporu, 2008

4. SONUÇ ve DEĞERLENDİRME

Bu çalışmada görüldüğü üzere AB’de balıkçılık desteklemeleri zaman içerisinde içerik değiştirerek, daha fazla av elde etme amacından mecburi olarak uzaklaşmış ve çevresel kaygılar doğrultusunda yeni baştan şekillenmiştir. AB, destekleme politikalarındaki değişimi balıkçılık sektörünün avcılık imkanlarının süreklilik arz etmesini sağlamak amacıyla gerçekleştirmiştir. Kısa vadeli, popülist yaklaşımlarla yoğun av çabası desteklenmek suretiyle bir süre için yüksek miktarlarda av ve buna bağlı olarak sektörel kazanç elde edilebilir. Ancak bu şekilde yürütülen av çabası denizlerdeki balık kaynaklarını günden güne tüketecek ve bir süre sonra av yapılamaz hale getirecektir. Sonuçta sektörün çökme noktasına gelmesi kaçınılmaz bir hal alacaktır. Denizlerdeki balık varlığı insanlık için geçmişten gelen ortak bir miras olup, kıyılara sahip olan bütün ülkeler tarafından aynı hassasiyetle korunması gerekmektedir. Balıklar gezgin yapıda canlılardır ve denizlerin sınırları yoktur.

Ülkemiz, balıkçılık sektörünün sürdürülebilir yönetimini sağlayabilmek amacıyla oluşturulan EFF’den ancak üyelikle birlikte yararlanabilecektir. Dolayısıyla şu anda Türkiye'nin yararlanabileceği herhangi bir yapısal finansman desteği getirmemektedir. Bu sebeple üyelik öncesinde, IPA ve özellikle IPARD finansmanı bağlamında su ürünleri sektörünü ilgilendiren ve bu sektör için uygulanabilir olan alanlar üzerinde çalışmalar yapılması sektör için bir artı kaynak olacaktır. Türkiye, AB üyeliği hedefine doğru ilerlerken, sektör ve çevre için çalışmalarını sürdürmek durumundadır. AB’ye tam üyelik sözkonusu olduğunda, bütün bu çalışmalar balıkçılık alanında sancısız bir uyum olarak kazanç sağlayacak ve sektör zaten belli bir formasyon kazandığı için çalkantılı geçiş dönemleriyle karşı karşıya kalmayacaktır. Ayrıca üyelik öncesinde yerleştirilecek olan bu politikalar, Topluluk koruma önlemlerinin zorunlu olarak uygulanacağı döneme kadar denizlerimizdeki balık stoklarını koruyarak, sürdürülebilir bir balıkçılığı mümkün kılacaktır.

Bu bahsedilen hedefleri yakalayabilmek konusunda en önemli görev ve sorumluluk Tarım ve Köyişleri Bakanlığına düşmektedir. Mevcut yapı içerisinde gerçekten iyi niyetli çalışmalar ortaya çıkarılmakla beraber, su ürünleri idaresi

konusunda müstakil bir birime sahip olmamasından ötürü, çalışmalar gerektiği kadar etkin yürütülememektedir. Zaten bu gereksinim, AB Komisyonunun Düzenli İlerleme Raporlarında da önemle vurgulanan bir husus olarak ülkemizin karşısına çıkmaktadır.

Türkiye'nin, destekleme politikalarını AB ile uyumlu hale getirebilmesi için atması gereken bir dizi adım vardır. Eksikliklerimizin yanısıra bu adımların atılabilmesi için sektör olarak sahip olduğumuz güçlü yönlerimiz de mevcuttur. Geçmiş çok eskiye dayanan ve deneyimli avcılardan oluşan balıkçılık filomuz uygun yönlendirmeler yardımıyla kaynakları koruyucu özellikler taşıyan destekleme politikalarının uygulanması gerekliliklerini kavrayabilecek ve benimseyebilecek bilince sahiptir. Çünkü kaynaklar tükendiğinde içine düşecekleri zor durumu kestirmek, dönem dönem balık kıtlığı çeken balıkçılar için çok da zor olmayacaktır. Ülkemizin güçlü olduğu bir diğer güçlü yön ise, son yıllarda büyük bir hamle yapan yetiştiricilik sektörü'dür. Gerek denizlerde, gerekse tatlısularda yaygınlaşan yetiştiricilik faaliyetleri, OBP'nin hedeflediği balıkçılık yapısının oluşturulmasına elverişli bir saha teşkil etmektedir. Doğadaki balık stoklarının korunmasını hedefleyen OBP, doğadan teminin azaltılması amacıyla yetiştiricilik kapsamında cazip destekler sunarak, teşvik edici olmaktadır. Bu konuda yapılması gereken, TKB Tarımsal Üretim ve Geliştirme Genel Müdürlüğü (TÜGEM) tarafından verilen yetiştiricilik desteklerinin geliştirilerek AB standartlarında üretimin sağlanmasıdır. EFF çevre ile dost ve hijyenik üretim tekniklerini, organik üretimi ve balık hastalıklarının önlenmesini teşvik etmektedir. Bu sebeple ilgili kurum tarafından bu başlıklardaki teşviklere ağırlık verilmesi durumunda, hem piyasaya daha sağlıklı ürün sunulacak hem de OBP'ye uyum konusunda önemli bir adım atılmış olacaktır. Su ürünleri işleme sektörü de ülkemizde gelecek açısından ümit vaadeden bir sektör durumundadır. Türkiye'nin bu sektörle ilgili olarak "Hızır/konserve su ürünleri için ihracat giderleri iade planı" adı altında ihracat destekleri bulunmakla birlikte OBP perspektifinde düşünüldüğünde yetersiz kalmaktadır. İşleme fabrikalarında kadın işçilerin yoğun olarak istihdam edilmesi olumlu bir fırsat olup, AB nin desteklediği, "sektörde kadın işçi istihdamı" teşviki kapsamına girmektedir. İşleme sektörüne destekleme yapılması bu sektörün işlenmemiş su ürünlerine katma değer kazandırma kapasitesini de güçlendirecektir.

Yukarıda bahsedilen sektör alt başlıkları desteklenmeyi bekleyen başlıklar olarak değerlendirilmelidir. Ancak balık stoklarının korunması amacıyla aşırı avlanma faaliyeti ve filo kapasitesinin artmasına sebep olabilecek desteklerin de tekrar gözden geçirilerek gerekli görülürse kısıtlanması OBP'ye uyum konusunda uygun bir adım olacaktır. Bu tür desteklere örnek olarak, halihazırda “Balıkçı Tekneleri (Yakıt) için Vergi İndirimi Planı” adı altında verilen ÖTV'siz mazot desteği gösterilebilir. Tekne giderlerini azaltmak suretiyle av baskısını yoğunlaştıran bu desteğin, bahsedilen tehdit nedeniyle tekrar gözden geçirilmesi gerekmektedir. Aynı temkinli düşünce tarzı av çabasını yoğunlaştırması muhtemel desteklerin tümü için sergilenirse, Türkiye'nin OBP'ye uyumu konusunda bir adım daha atılmış olacaktır. Ancak av çabasının yoğun olarak yapılıp yapılmadığını net olarak ortaya koyabilmek için denizlerimizdeki balık stoklarının doğru bir şekilde tespit edilmesi öncelikli şarttır. Bu amaçla hazırlık çalışmaları başlatılan Stok Araştırma Projesi, destekleme politikalarının gerçek temellere dayandırılması anlamında çok önemli bir çıktı sağlayacaktır.

5. KAYNAKÇA

Kitaplar

İktisadi Kalkınma Vakfı, Avrupa Birliği Ortak Balıkçılık Politikası ve Türkiye'nin Uyumunu, İKV Yayınları Müktesebat Uyum Serisi No: 18, Eylül 2003

Makaleler ve Tebliğler

Brown, J., Evolution Of The EU Fisheries Subsidy Regime: Drivers And Approaches, 2006

Bulut, Seray(Yıldız) ve Ahmet G. Elbek, Türkiye'de ve AB Ülkelerinde Su Ürünleri Politikaları ve Sektöre Yönelik Koruma Yöntemleri, E.Ü. Su Ürünleri Dergisi, 2005.

Coffey C (1999) Sustainable Development and the EC Fisheries Sector: An Introduction to the Issues. IEEP: London.

Danielsson, S., European Fisheries Fund, New funding opportunities for the EU sector 2007-2013, 2005.

ELÇİ,S., Avrupa Birliği Yapısal Fonları, AB Uzmanlık tezi, TKB, 2007

Knigge, M., Putting an end to harmful fisheries subsidies, Budgeting for the Future, Building another Europe

The Common Fisheries Policy “The road travelled and the challenges ahead”, European Economic and Social Committee, Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities, 2002.

WWF, Fisheries Subsidies Will the EU turn its back on the 2002 Reforms? May 2006

WWF, Promoting Sustainable Fishing Initiatives under the European Fisheries Fund,
June 2008

Raporlar ve İnternet Kaynakları

Avrupa Ekonomik Topluluğunu Kuran Antlaşma, Avrupa Topluluklarına İlişkin Temel Belgeler cilt 1: Avrupa Topluluklarını Kuran Temel Antlaşmalar (AKÇT, AET, AAET), s.124–133,

<http://ekutup.dpt.gov.tr/ab/antlasma/at1.pdf>, Erişim tarihi: 30.06.2008.

Devlet Planlama Teşkilatı, 9. Kalkınma Planı Balıkçılık Özel İhtisas Komisyonu Raporu, 2007, Ankara.

EP. 1994. The European Parliament Fact Sheets on the European Parliament and the Activities of the European Union, Directorate for Research, Luxembourg.

European Economic and Social Committee, The Common Fisheries Policy - The Road Travelled and the Challenges Ahead, 2002

European Commission, General Budget of the European Commission for the Financial Year 2003, The Figures, January 2003

European Commission, Questions and Answers on the European Fisheries Fund (EFF), http://ec.europa.eu/fisheries/press_corner/press_releases/archives/com06/com06_31_en.htm, Erişim tarihi:10.07.2008.

FAO (2004) The State of World Fisheries and Aquaculture 2004. Food and Agriculture Organisation of the UN, Rome

Fisheries Acquis Centre, Su Ürünleri Avcılığı ve Yetiştiriciliği Sektör Çalışması Nihai Rapor, Şubat 2007

International Centre For Trade and Sustainable Development, EU Subsidies and the Fishing Industry,

<http://ictsd.net/i/news/bridges/11696/>, Erişim tarihi: 25.08.2008.

TKB, Koruna ve Kontrol Genel M¼d¼rl¼ę¼, Balıkçılık Destekleri Konusundaki Program ve Hizmetler raporu, 2008

TKB, Strateji Geliştirme Başkanlığı Balıkçılık Destekleri Konusundaki Program ve Hizmetler raporu, 2008

Avrupa Birliği Genel Sekreterliği,

<http://www.abgs.gov.tr/index.php?p=200&l=1>, Erişim tarihi: 22.06.2008

Resmi Belgeler

AB Komisyonu, Balıkçılık İçin De Minimis T¼z¼ę¼, No 875/2007, 24 Temmuz 2007.

AB Komisyonu, Blok Muafiyet T¼z¼ę¼, No 736/2008, 22 Temmuz 2008.

Communication From The Commission To The Council and The European Parliament
“A Strategy For The Sustainable Development Of European Aquaculture”
BrusselsCOM(2002) 511 final, 19.9.2002.

Council Regulation (EC) No 1198/2006 of 27 July 2006 on the European Fisheries Fund

6. ÖZGEÇMİŞ

Adı Soyadı : KÜRŞAD İMGA

Doğum Yeri : ANKARA

Doğum Tarihi : 13.05.1978

Medeni Hali : EVLİ

Yabancı Dili : İNGİLİZCE

Eğitim Durumu

Lise : ISPARTA LİSESİ (1995)

Lisans : SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ
EĞİRDİR SU ÜRÜNLERİ FAKÜLTESİ (2002)

Çalıştığı Kurum : TARIM VE KÖYİŞLERİ BAKANLIĞI,
DIŞ İLİŞKİLER VE AB KOORDİNASYON DAİRESİ
BAŞKANLIĞI (2005-...)

7. EKLER

EK 1: Türkiye Su Ürünleri Yetiştiriciliği Desteklemeleri

Ürün desteklemeleri

MADDE 22 – (1) Su ürünleri yetiştiriciliği desteklemeleri aşağıdaki esaslara göre uygulanır.

a) Yararlanacak Kişiler/Kuruluşlar

Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesine sahip olan ve Çiftçi Kayıt Sistemine (ÇKS) kayıtlı, Alabalık, Çipura, Levrek, Midye ile yeni türlerde (Mersin Balığı, Yılan Balığı, Kerevit, Karides, Kalkan Balığı, Fangri, Mercan, Sinagrit, Lahoz, Sivri Burun Karagöz, Minekop, Eşkine, Sargoz, Kefal, Mırmır, Sarıağz, Yayın, Karabalık, Deniz Alabalığı, Kabuklu, Çift Kabuklu ve Yumuşakçalar) yetiştiricilik yapanlar destekleme ödemelerinden yararlanır.

b) Desteklemeye konu ürünü satacak yetiştiriciler;

- Müracaat dilekçesi,
- Su ürünleri yetiştiricilik belgesinin onaylanmış fotokopisi,
- Müstahsil makbuzu veya satış faturasının aslı veya onaylı sureti,
- Tüzel kişilik sahibi yetiştiricilerin yetkilendirdikleri şahıslarla ilgili noter tasdikli yetki belgesi ve imza sirküleri,
- ÇKS Su Ürünleri Belgesi,
- Yetiştirici birliği veya yetiştirici kooperatifi üyelerine verilen ek destekten yararlanacaklar için üyesi olduğu su ürünleri yetiştirici birliği veya kooperatifinden alınan üyelik belgesi,

ile işletmenin bulunduğu İl/İlçe Müdürlüklerine başvurur.

c) Su ürünleri yetiştiricilerinin, kendi tesislerinde işlenmek üzere hasat edecekleri ürünler de destekleme kapsamında olup, bu desteklemeden yararlanmak isteyen yetiştiriciler;

- Su Ürünleri Destekleri Hasat Tespit Tutanağı (ek-40) ve müracaat dilekçesi,

- Su ürünleri yetiştiricilik belgesinin onaylanmış fotokopisi,

- ÇKS Su Ürünleri Belgesi,

- Yetiştirici birliği veya yetiştirici kooperatifi üyelerine verilen ek destekten yararlanacaklar için üyesi olduğu su ürünleri yetiştirici birliği veya kooperatifinden alınan üyelik belgesi,

ile birlikte işletmenin bulunduğu İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat ederler.

ç) Destekleme, su ürünleri yetiştiricilik belgesinde yer alan, proje veya tesis kapasitesi miktarını aşmayacaktır.

d) Tebliğin yayımlanmasından sonra, Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi düzenlenecek olan işletmelerin, Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi onay tarihinden öncesine ait faturaları ve müstahsil makbuzları destekleme kapsamı dışındadır. Yetiştiricilik Belgesinin Bakanlıkça onay tarihi esas alınır.

e) İl/İlçe Müdürlüğünce müracaat sahiplerinin ibraz ettikleri belgelerin aslı görüldükten sonra fotokopileri tasdik edilip alıkonularak dosya oluşturulacaktır.

f) Ürünü satan yetiştiriciler, desteklemeden faydalanmak için, müstahsil makbuzları ve faturaların kesim tarihinden itibaren yıl sonuna kadar İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat etmek zorundadırlar. Ancak Aralık ayına ait müstahsil makbuzları ve faturalar için son müracaat tarihi bir sonraki yılın ocak ayının son günüdür.

g) Ürünü kendi tesislerinde işleyecek yetiştiriciler, söz konusu desteklemelerden faydalanabilmek için, ürünü hasat etmeden en az beş gün önce dilekçe ile müracaat ederek Su Ürünleri Destekleri Hasat Tespit Tutanağının tutulmasını ve söz konusu desteklemeden faydalanma isteklerini bildirileceklerdir. Hasat Tespit Tutanağı en az iki yetkili tarafından iki nüsha olarak tanzim edilerek bir nüshası işletmeye verilecektir.

ğ) Desteklemeye konu mahsulünü kendi işletmelerinde işleyecek yetiştiricilerin desteklemeden faydalanması için tanzim edilen Su Ürünleri Destekleri Hasat Tespit Tutanağı ile ilgili miktarlar, İl/İlçe Müdürlüklerince, müteakip ayın icmallere dahil edilir.

h) İl/İlçe Müdürlükleri, su ürünleri desteklemelerine ait müracaatlarla ilgili gerekli kontrolleri yaparak Su Ürünleri Destekleri Hakediş Formunu (ek-41)'a göre düzenler, Su Ürünleri Destekleme İcmal Formlarını üç nüsha olarak (ek-42)'a göre hazırlar, birer nüshasını aylık olarak ilgili banka şubesine ve istatistiki bilgi amacıyla TÜGEM'e gönderir, diğeri de ilgili müdürlükçe muhafaza edilir.

ı) İl/ İlçe Müdürlüklerince, müracaat icmalleri, her ay olmak üzere, müracaatın yapıldığı müteakip ayın en geç onuna kadar hazırlanarak, ilgili banka şubesine teslim edilir.

Yavru balık desteklemeleri

MADDE 23 – (1) Yavru balık desteklemeleri aşağıdaki esaslara göre yapılır.

a) Yararlanacak kişi ve kuruluşlar

Gerçek ve tüzel kişiler ile kamu kurum ve kuruluşlarına ait kuluçkahanelerden ve kuluçkahaneli işletmelerden, denizlerde ve içsularda su ürünleri yetiştiriciliğinde kullanılmak üzere, Alabalık, Çipura, Levrek, Mersin Balığı, Kalkan Balığı, Fangri, Mercan, Sinagrit, Lahoz, Sivri Burun Karagöz, Minekop, Eşkine, Sargoz, Kefal, Mırmır, Sariağız, Yayın ve Karabalık yavrularını satın alarak işletmelerinde büyüten ÇKS'ye kayıtlı yetiştiriciler ile yukarıda belirtilen yavru balıkları kendi işletmesinde

üretim bu yavruları yine kendi işletmesinde büyötmeye devam eden ÇKS'ye kayıtlı yetiştiriciler destekleme kapsamındadır.

b) Desteklemeye konu yavru balığı satın alan yetiştiriciler;

- Dilekçe,

- Su ürünleri yetiştiricilik belgesinin onaylanmış fotokopisi,

- Müstahsil makbuzu veya faturanın aslı veya sureti,

- Tüzel kişiliğe sahip yetiştiricilerin yetkilendirdikleri şahıslarla ilgili noter tasdikli yetki belgesi ve imza sirküleri,

- KS Su Ürünleri Belgesi,

ile birlikte bulunduğu İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat ederler.

c) Desteklemeye konu yavru balığı kendi işletmelerinde üreten ve kendi işletmelerinde büyötmeye devam eden yetiştiriciler;

- Dilekçe,

- Desteklenecek Yavru Balık Miktarını Tespit Tutanağı (ek-43),

- Su ürünleri yetiştiricilik belgesinin aslı ve fotokopisi,

- KS Su Ürünleri Belgesi,

ile birlikte bulunduğu İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat ederler.

) Desteklemeye konu olacak yavru balık miktarının, su ürünleri yetiştiricilik belgesinde yer alan, proje veya tesis kapasitesi üretim miktarını aşmaması gerekir.

d) Yavru balık, kuluçkahanelerde üretilen on gram ağırlığa kadar olan balıkları ifade eder. Ağ kafeslerde alabalık yetiştiriciliği amacıyla stoklanacak otuz grama kadar olan balıklarda destekleme kapsamındadır.

e) Desteklenecek miktarın adet olarak hesaplanmasında,

- Alabalık ve Deniz Alabalığı yetiştiriciliğinde bir kg balık için dört adet,

- Çipura, Levrek, Fangri, Mercan, Sinagrit, Lahoz, Sivri Burun Karagöz, Eşkine, Sargoz, Kefal, Mırmır, Sanağız ve Minekop yetiştiriciliğinde bir kg balık için üç adet yavru,

- Kalkan, mersin balığı, yayın ve karabalık yetiştiriciliğinde ise bir kg balık için iki adet yavru balık esas alınacaktır.

f) Kuluçkahanelerde üretimi yapılmayan türler ile yurtdışından yetiştiricilikte kullanılmak üzere ithal edilen yavrular ile ithal yumurta ve larvadan elde edilen yavrular, yavru balık desteklemeleri kapsamı dışında tutulur.

g) Tebliğin yayımlanmasından sonra, Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi düzenlenecek olan işletmelerin, Su Ürünleri Yetiştiricilik Belgesi onay tarihinden öncesine ait faturaları ve müstahsil makbuzları destekleme kapsamı dışındadır. Yetiştiricilik Belgesinin Bakanlıkça onay tarihi esas alınır.

ğ) Belgelerin aslı görüldükten sonra fotokopileri tasdik edilip alıkonularak her müracaat ile ilgili dosya oluşturulacaktır.

h) Yavru balık satın alarak büyüten yetiştiriciler, bu destekten faydalanmak için, müstahsil makbuzları ve faturaların ve kesim tarihinden itibaren yıl sonuna kadar İl/İlçe Müdürlüklerine müracaat etmek zorundadırlar. Ancak Aralık ayına ait müstahsil makbuzları ve faturalar için son müracaat tarihi bir sonraki yılın ocak ayının son günüdür..

ı) İl/İlçe Müdürlükleri tarafından desteklemeye konu yavru balığı kendi işletmelerinde üreten ve yine kendi işletmelerinde büyütme devam eden yetiştiricilere, müracaatları durumunda, Desteklenecek Yavru Balık Miktarını Tespit Tutanağı (ek-43) en az iki yetkili tarafından onbeş gün içerisinde iki nüsha olarak tanzim edilir.

i) İl/İlçe Müdürlükleri, su ürünleri desteklemelerine ait müracaatlarla ilgili gerekli kontrolleri yaparak Hak Ediş Formunu (ek-41)'a göre düzenler, Yavru Balık Destekleme İcmal Formlarını üç nüsha olarak (ek-44)'e göre hazırlar, birer nüshasını aylık olarak ilgili banka şubesine ve istatistik amacıyla TÜGEM'e gönderir, diğeri de ilgili müdürlükçe muhafaza edilir.

j) İl/İlçe Müdürlüklerince, müracaat icmalleri, her ay olmak üzere, müracaatın yapıldığı müteakip ayın en geç onuna kadar hazırlanarak, ilgili banka şubesine teslim edilir.

k) Yavru balık desteğinden faydalanmak üzere müracaat eden Alabalık İşletmelerinden, İl Müdürlüğü tarafından fiilen yavru balık üretimi yaptığı tespit edilenler, yetiştiricilik belgesinde yavru balık üretiminin belirtilip belirtilmediğine bakılmaksızın, tespit tutanağı (ek-43) düzenlenerek yavru balık desteklemelerinden faydalandırılır.

l) Yavru balık desteklemelerinde su ürünleri yetiştirici birliklerine veya su ürünleri yetiştirici kooperatiflerine üye olanlara ek ödeme yapılmaz.

m) Aynı gerçek veya tüzel kişiliğe ait, farklı illerde birden fazla işletme bulunması halinde; bu işletmelerin herhangi birinde üretilecek yavrular için, (k) bendinde belirtilen desteklemeden faydalanabilmek amacıyla, yavrunun üretildiği İl'deki İl/İlçe Müdürlüğüne tutulacak yavru balık tespit tutanağı (ek-43) ile birlikte, yavruların büyütme alınacağı tesisin bulunduğu İl'deki İl/İlçe Müdürlüğüne müracaat edilir.

n) Aynı gerçek veya tüzel kişiliğe ait, farklı illerde üretim ve işleme tesisi bulunması halinde, desteklemeden faydalanabilmek amacıyla, üretim tesisinin bulunduğu İl Müdürlüğüne düzenlenecek Su Ürünleri Destekleri Hasat Tespit Tutanağı (ek-40) ile birlikte üretim tesisinin bulunduğu İl/İlçe Müdürlüğüne müracaat edilir.

2006 yılı Su Ürünleri Destekleme Tutarları :

Çipura, levrek	: 85 YKrş/Kg
Alabalık	: 65 YKrş/Kg
Yeni türler	: 1 YTL/Kg
Midye	: 10 YKrş/Kg
Yavru balık	: 5 YKrş/Adet

Örgütlü olan üreticiler üretimlerinin (yavru balık üretimi hariç) 10 tona kadar olan kısmı (10 ton dahil) için % 10, 10-40 arasında kalan kısmı (40 ton dahil) için ise % 3 ilave desteklemeden yararlanırlar.

EK 2: EFF Tüzüğü (Özet)

Avrupa Balıkçılık Fonu'na (EFF) ilişkin 27 Temmuz 2006 tarih ve 1198/2006 sayılı KONSEY YÖNETMELİĞİ (EC)

BÖLÜM II

Hedefler ve görevler

Madde 4

Hedefler

EFF kapsamında yapılacak yardımda:

- (a) ekonomik, çevresel ve toplumsal açıdan sürdürülebilirliğin sağlanması için canlı su kaynaklarının kullanımının sağlanması ve yetiştiriciliğin desteklenmesi amacıyla ortak balıkçılık politikasının desteklenmesi;
- (b) kaynaklar ile Topluluk balıkçılık filosunun balıkçılık kapasitesi arasında sürdürülebilir bir denge sağlanması;
- (c) içsu balıkçılığında sürdürülebilir kalkınmanın desteklenmesi;
- (d) balıkçılık sektöründe faaliyet gösteren yapılar arasındaki rekabetin ve ekonomik açıdan canlı işletmelerin gelişiminin güçlendirilmesi;
- (e) balıkçılık sektörüyle ilgili çevre ve doğa kaynaklarının korunması ve geliştirilmesinin sağlanması;
- (f) balıkçılık sektörüne yönelik faaliyetlerin yürütüldüğü alanlarda sürdürülebilir kalkınmanın ve yaşam kalitesinde iyileştirmenin teşvik edilmesi;
- (g) balıkçılık sektörünün gelişmesi sürecinde ve balıkçılık alanlarında kadın-erkek arasındaki eşitliğin sağlanması amaçlanır.

Madde 13

Azami transfer düzeyi

1. Uyum fonunu az gelişmiş bölgeler ve Üye Devletlerde yeterince yoğunlaştırma ve tavan değerinden kaynaklanan ortalama kişi başı yardım yoğunluğundaki eşitsizliği azaltma hedefine katkıda bulunmak için bu Yönetmelik uyarınca her bir Üye Devlet'e sağlanması öngörülen ve paragraf 2'de değinilen Fon transferinin azami düzeyi şöyledir:

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %40'ının

altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,7893'ü;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %40'ı veya

üzerinde ve %50'sinin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli

hasılasının %3,7135'i;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %50'si veya üzerinde ve %55'inin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,6188'i;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %55'i veya üzerinde ve %60'ının altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,5240'ı;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %60'ı veya üzerinde ve %65'inin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,4293'ü;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %65'i veya üzerinde ve %70'inin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,3346'sı;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %60'ı veya üzerinde ve %65'inin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,4293'ü;

- 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı AB-25 ortalamasının %70'i veya üzerinde ve %75'inin altında olan Üye Devletler için Devletler'in gayri safi milli hasılasının %3,2398'idir.

- bundan sonrasında, AB-25 ortalamasına göre 2001-2003 ortalama gayri safi milli geliri kişi başı 5 yüzde puanı artış için azami transfer düzeyi gayri safi milli hasılasının yüzde 0,09'u oranında düşer.

2. Paragraf 1'de belirtilen tavan sınırlar, bu Yönetmelik ile Avrupa Komşuluk ve Ortaklık Aracı ve Katılım Öncesi Yardım Aracı'nın sınır ötesi kıyıların finansmanına Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu ve Avrupa Tarımsal Yönlendirme ve Garanti Fonu'nun Yönlendirme Birimi doğrultusunda oluşturulan Avrupa Kırsal Kalkınma için Tarım Fonu katkısını da içine alan 1083/2006 sayılı Yönetmelik uyarınca Avrupa Bölgesel Kalkınma Fonu, Avrupa Sosyal Fonu ve Uyum Fonu'ndan ayrılacak toplam yıllık ödenekleri içine alır.
3. Komisyon'un gayri safi milli hasıla hesaplamaları Nisan 2005'te yayınlanan istatistiklere dayalıdır. 2007-2013 için her bir ulusal gayri safi milli hasıla büyüme oranı, Komisyon tarafından Nisan 2005'te öngörüldüğü gibi, her bir Üye Devlet için ayrı ayrı hazırlanır.

Madde 14

Mali dağıtım

Komisyon, aşağıdaki nesnel ölçütler doğrultusunda, Uyum hedefine katkıda bulunan payı dışarıda bırakarak, 2007-2013 dönemi için mevcut taahhüt ödeneklerinin Üye Devletler'e göre yıllık bir dökümünü yapar:

- (a) Üye Devlet'te balıkçılık sektörünün büyüklüğü,
- (b) Av çabası için gereken düzenlemelerin boyutu,
- ve
- (c) balıkçılık sektöründe istihdam düzeyi

Bu dökümü yaparken özel durumları, ihtiyaçları ve geçmişteki taahhüt ödeneklerini göz önünde bulundurur.

BAŞLIK II

STRATEJİK YAKLAŞIM

BÖLÜM I

Ulusal stratejik plan

Madde 15

Ulusal stratejik plan

1. Her bir Üye Devlet, ortaklarıyla istişarede bulunduktan sonra, balıkçılık sektörüyle ilgili bir ulusal stratejik plan kabul eder ve en geç faaliyet programını teslim ederken bu planı da Komisyon'a sunar.

Ulusal stratejik plan Üye Devlet ve Komisyon arasındaki bir diyalogda ele alınır.

2. Ulusal stratejik plan, gerektiğinde, ortak balıkçılık politikasının tüm yönlerine ilişkin özet bir açıklama içerir ve öncelikleri, hedefleri, gerekli olan tahmini kamu mali kaynaklarını, uygulama süresini içerir ve özellikle aşağıdaki unsurlara ilişkin stratejiyi göz önünde bulundurur:

- (a) Topluluk balıkçılık filosunun yönetimi ve düzenlenmesi ve özellikle balıkçılık kaynaklarının değişimi, çevre dostu balıkçılık yöntemlerinin desteklenmesi ve av çabası ve kapasitesinin balıkçılık faaliyetlerinde sürdürülebilir kalkınma sağlayacak şekilde düzenlenmesi;
- (b) yetiştiricilik sektöründe sürdürülebilir kalkınma;
- (c) balıkçılık ve yetiştiricilik ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanmasında sürdürülebilir kalkınma;
- (d) içsu balıkçılığında sürdürülebilir kalkınma;
- (e) öncelik alanlarının belirlenmesi için gerekli ölçütler de dahil olmak üzere balıkçılık alanlarında sürdürülebilir kalkınma;
- (f) sektörün yapısı, örgütlenmesi ve çalışma çevresinde iyileştirmeler de dahil olmak üzere balıkçılık sektöründe rekabet;
- (g) özellikle mesleki yeteneklerin iyileştirilmesi, sürdürülebilir bir çevre sağlanması ve kadınların konumu ve rolünün yükseltilmesini sağlayarak balıkçılık sektöründe insan kaynaklarının korunması;
- (h) balıkçılık sektörüyle ilgili su çevresinin korunması ve geliştirilmesi.

3. Ulusal stratejik plan ayrıca, gerektiğinde, öncelikler, hedefler, gerekli olan tahmini kamu mali kaynakları, uygulama süresi hakkında ek bilgi içerir ve özellikle aşağıdaki unsurlara ilişkin stratejiyi göz önünde bulundurur:

- (a) balıkçılık faaliyetlerinin denetim ve kontrolüyle ilgili gereksinimlerin karşılanması ve ortak balıkçılık politikası hakkında veri ve bilgi toplama;
- (b) Topluluk suları dışında balıkçılık ürünleri tedariki ve balıkçılık etkinliklerinin geliştirilmesi.

BAŞLIK III
PROGRAMLAMA
BÖLÜM I
EFF'yle ilgili genel hükümler

Madde 19

Faaliyet programıyla ilgili yönlendirici ilkeler

Madde 17'de öngörülen faaliyet programının hazırlanması ve faaliyet programının uygulanması sürecinde, Üye Devletler aşağıdaki yönlendirici ilkeleri göz önünde bulundururlar:

- (a) özellikle balıkçılık kapasitesi ve balıkçılık olanakları arasında istikrarlı ve kalıcı bir denge kurulmasını sağlamak için ortak balıkçılık politikası ve ulusal stratejik planla tutarlılık;
- (b) ekonomik faaliyetler, iş alanları ve insan kaynaklarının yanı sıra çevre koruma ve iyileştirmede de uyumlu, dengeli ve sürdürülebilir kalkınma sağlanması;
- (c) mevcut mali kaynakların, öncelik eksenleri ve özellikle, gerektiğinde, Başlık IV, Bölüm I'de yer alan faaliyetler için sağlanan mali kaynak düzeyi arasında uygun bir şekilde tahsis edilmesi (Öncelik eksen 1: Topluluk balıkçılık filosunun uyumu için önlemler);
- (d) Lizbon stratejisine katkıda bulunan faaliyetlerin desteklenmesi;
Özellikle işin niteliğini arttırarak, gençlere iş olanakları sağlayarak ve sektörün tamamında yenilikleri harekete geçirerek balıkçılık sektöründe sürdürülebilir bir istihdam düzeyine ulaşılmasını hedefleyen faaliyetler teşvik edilir;
- (e) Gothenburg stratejisine katkıda bulunan, özellikle balıkçılık sektöründe çevre boyutunu da göz önünde bulunduran faaliyetlerin desteklenmesi;
Balıkçılık sektöründeki faaliyetlerin çevreye etkisini azaltmayı ve çevre

dostu üretim yöntemleri kullanılmasını sağlamayı hedefleyen faaliyetler teşvik edilir;

(f) mesleki yeteneklerin geliştirilmesi ve çeşitlendirilmesi, yaşam boyu öğrenmenin teşvik edilmesi ve çalışma koşulları ile güvenlik konusunda iyileştirmelere gidilmesini hedefleyen faaliyetler yoluyla balıkçılık sektöründe insan kaynaklarının durumunun iyileştirilmesi;

(g) balıkçılık ve yetiştiricilik ürünlerinde yüksek kalite standartları sağlayan ve müşteri taleplerini karşılayan yenilikçi kapasitelerin geliştirilmesiyle yüksek katma değer sağlayan faaliyetlerin teşvik edilmesi;

Çevre dostu üretim yöntemlerinin müşteriler önünde şeffaf bir şekilde uygulanmasını sağlayan faaliyetler teşvik edilir;

(h) Topluluk balıkçılık ve yetiştiricilik ürünleri pazarına daha iyi bir arz sağlanmasına ve pazarın sürdürülebilir kalkınmasına katkıda bulunulması;

(i) faaliyet programını uygulama sürecinin farklı aşamalarında, özellikle işgücü piyasasında cinsiyete dayalı ayrımcılığı azaltarak balıkçılık sektöründe cinsiyet eşitliğinin teşvik edilmesi;

(j) balıkçılık alanlarının içinde taşıdığı potansiyeli pekiştirerek ve yaşam kalitesini iyileştirerek bu alanlarda bütünleştirilmiş sürdürülebilir kalkınma sağlanması;

(k) gerektiğinde, ortak balıkçılık politikasının iyi bir şekilde yürütülmesini ve faaliyet programının verimli bir şekilde uygulanmasını hedefleyen kurumsal ve idari kapasitelerin iyileştirilmesi.

Madde 26

Küçük ölçekli kıyı balıkçılığı

1. Bu Madde bağlamında, 'küçük ölçekli kıyı balıkçılığı' toplam uzunluğu 12 metrenin altındaki balıkçılık tekneleriyle yapılan ve Topluluk balıkçılık tekneleri kaydına ilişkin 26/2004 tarihli ve 30 Aralık 2003 sayılı Komisyon Yönetmeliğinde¹⁶ Ek I Tablo 3'te listelenen tekneyle çekilen av gerci

¹⁶ RG L 5, 9.1.2004, s. 25.

kullanmadan yapılan balıkçılık anlamına gelmektedir.

2. EFF'nin Madde 25 kapsamında küçük ölçekli kıyı balıkçılığı lehine önlemler için finansman sağlaması durumunda, Ek II'deki Tablo'da Grup 2'de gösterilen özel mali katılım oranı yüzde 20 oranında düşürülebilir.
3. EFF, Madde 27 kapsamında küçük ölçekli kıyı balıkçılığı lehine sosyoekonomik önlemler için finansman sağlayabilir.
4. EFF, aşağıdaki hedefleri gerçekleştirmek amacıyla küçük ölçekli kıyı balıkçılığıyla uğraşan balıkçılara veya balıkçılık teknesi sahiplerine prim ödenmesine katkıda bulunabilir:
 - (a) bazı balıkçılık alanlarına giriş koşullarının yönetim ve kontrolünü iyileştirmek;
 - (b) balıkçılık ürünlerinin üretim, işleme ve pazarlama zincirinin organizasyonunu geliştirmek;
 - (c) kaynakları korumak amacıyla av çabasının azaltılmasına yönelik gönüllü adımlar atılmasını teşvik etmek;
 - (d) av çabasını arttırmayan teknolojik yeniliklerin (Topluluk hukukundaki mevcut düzenleyici yükümlülüklerin ötesine geçen daha seçici balıkçılık teknikleri ile araçlar ve avları yırtıcı hayvanlardan koruyacak yenilikler) kullanımını teşvik etmek;
 - (e) mesleki yetenekler ve güvenli eğitim koşullarını iyileştirmek.

BÖLÜM II

Öncelik eksen 2: yetiştiricilik, içsu balıkçılığı, balıkçılık ve yetiştiricilik ürünlerinin işlenmesi ve pazarlanması

Madde 28

Yetiştiriciliğe müdahalenin kapsamı

1. Yetiştiricilikte:
 - (a) verimli yatırımlar yapılması için gereken önlemler;
 - (b) su çevresine ilişkin önlemler;

(c) halk sağlığı önlemleri;

(d) hayvan sağlığı önlemleri;

için destek sağlanabilir.

2. Sahip olunan bir işin devrinde Topluluk yardımı sağlanmaz.
3. Paragraf (1)'de yer verilen yardım yaşam boyu öğrenmeye katkıda bulunabilir.
4. Madde 29, 31 ve 32'de öngörülen faaliyetler evre, insan ve hayvan sağlığı, hijyen veya hayvanların koşullarının iyileştirilmesi hususunda Topluluk hukukunda yer alan standartlarla uyum sağlanması amacıyla yapıldıklarında, işletmeler için bu standartların zorunlu hale getirildiği tarihe kadar yardım sağlanabilir.
5. ye Devletler, özellikle aşırı üretim kapasitesi oluşması veya balıkçılık ürünlerini koruma politikasının olumsuz etkilenmesi riski gibi olumsuz etkileri önlemeye yönelik yeterli mekanizma bulunmasını sağlarlar.
6. Bazı kamu projeleri ve özel projelerin çevreye etkilerinin değerlendirilmesine ilişkin 85/337/EEC tarih ve 27 Haziran 1985 sayılı Konsey Ynergesi¹⁷ Ek II'de öngörülen faaliyetler için, ancak aynı Yönergede Ek IV'te belirtilen bilginin sağlanması durumunda yardım verilebilir.

Madde 29

Yetiştiricilikte verimli yatırımlar yapılması için gerekli nlemler

1. EFF, özellikle çalışma koşullarını, hijyen koşullarını, insan ve hayvan sağlığı ile ürün kalitesini iyileştirmek, evre üzerindeki olumsuz etkileri azaltıp olumlu etkileri arttırmak amacıyla üretim tesislerinin inşası, genişletilmesi, donatılması ve modernizasyonu için yapılan yatırımları destekleyebilir. Yatırımların aşağıdaki hedeflerin en az birine katkıda bulunması gerekmektedir:

(a) yeni türlere yönelik çeşitlendirme ve iyi bir pazar beklentisi yaratan türlerin üretimi;

(b) yetiştiricilik sektöründeki olağan uygulamalarla karşılaştırıldığında evre üzerindeki olumsuz etkileri azaltıp olumlu etkileri arttıran yetiştiricilik

¹⁷ RG L 175, 5.7.1985, s. 40. son olarak 2003/35/EC sayılı Avrupa Parlamentosu ve Konsey Yönergesiyle (RG L 156, 25.6.2003, s.17) zerinde değişiklik yapılan Yönerge.

yöntemlerinin kullanımı;

- (c) gerek ekonomik gerekse sosyal yapıyı ve çevreyi korumak ve geliştirmek açısından önem taşıyan geleneksel yetiştiricilik faaliyetlerinin desteklenmesi;
- (d) çiftliklerin yırtıcı hayvanlardan korunmasına yönelik donanımın satın alınmasına destek sağlanması;
- (e) yetiştiricilik alanında çalışan işçilerin çalışma ve güvenlik koşullarının iyileştirilmesi.

2. Yatırım yardımları;

- (a) mikro, küçük ve orta ölçekli işletmeler
ve

- (b) Madde 3(f)'de yer alan tanım kapsamında olmayan, 750'den az işçi çalıştıran veya cirosu 200 milyon avronun altında olan işletmelerle sınırlıdır.

- 3. Paragraf 2'ye istisna olarak, merkezden en uzak bölgeler ve uzak Yunan adalarında tüm işletmelere yardım sağlanabilir.
- 4. Üye Devletler, mikro ve küçük ölçekli işletmelere öncelik verilmesini sağlarlar.